

***“Jag är inte ensam,
det finns andra som jag”***

Unga hbtqi-personers trygghet och utsatthet

***“Jag är inte ensam,
det finns andra som jag”***

Unga hbtqi-personers trygghet och utsatthet

Innehåll

Sammanfattning	7
1. Inledning	8
Uppdragets genomförande	8
2. Kunskap om unga hbtqi-personers trygghet och utsatthet	9
Samhällets attityder till hbtqi-personer förbättras över tid, men utmaningar kvarstår	10
Utsatthet för kränkningar, hot och våld	13
Bemötande från samhällsinstitutioner och tillit	16
3. Unga hbtqi-personers trygghet och utsatthet i siffror	19
Unga hbtqi-personer är mindre trygga	19
Hbtqi-personer mer utsatta för mobbning, hot och misshandel	21
Vanligast att diskrimineras på arbetet, i vården och i skolan	22
Vanligast att utsättas för hot och kränkningar	24
Vanligare att unga hbtqi-personer utsätts för sexuella övergrepp	26
Vanligare att unga hbtqi-personer utsätts för våld i nära relation	28
Många unga hbtqi-personer har utsatts för fysiskt eller sexuellt våld	29
Vanligare med sex mot ersättning bland unga hbtqi-personer	30
Vanligare att unga hbtqi-personer känner sig inkluderade i Sverige	30
Unga hbtqi-personer har skilda åsikter om fördomar minskar eller ökar	31

4. Unga hbtqi-personers berättelser om trygghet och utsatthet	31
Skilda åsikter om hur samhällets attityder utvecklats	31
Utsatthet för kränkningar, hot eller våld	39
Tillit till samhället och tillgång till samhällsservice	49
Sammanfattning av rapporten	56
Sammanfattning av resultat från enkäter rörande unga hbtqi-personers trygghet och utsatthet	56
Sammanfattning av intervjuer och berättelser rörande unga hbtqi-personers trygghet och utsatthet	57
Referenser	60

De mänskliga rättigheterna är centrala i den ungdomspolitiska skrivelsen och viktiga förutsättningar för goda levnadsvillkor. Unga ska åtnjuta de grundläggande rättigheter som beskrivs i såväl svensk grundlag som internationella konventioner som Sverige åtagit sig att följa. Unga har rätt till trygghet, delaktighet och inflytande och ett liv fritt från diskriminering. Unga ska oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder ha samma möjligheter till utveckling, att vara självständig samt att göra självständiga val. I skrivelsen påtalas kopplingen mellan utsatthet och psykisk ohälsa. I skrivelsen påtalas även att unga hbtq-personer i högre utsträckning utsätts för diskriminering, hot och våld än andra unga och upplever mer inskränkningar i sina levnadsvillkor (Skr. 2020/21:105).

Hatbrott

Hatbrott är ett brott där motivet är att angripa personer eller organisationer på grund av etnicitet, hudfärg, nationalitet, religion, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller annan liknande omständighet. Den eller de som utsätts behöver inte tillhöra eller identifiera sig med den grupp gärningspersonen avser att utsätta. Hatbrott är inte en egen brottskategori utan kan omfatta olika brott, exempelvis ofredande, ärekränkning, vandalisering och misshandel. Om ett brott har ett hatbrottsmotiv kan det leda till ett hårdare straff (SFS 1962:700 kap. 29 2§).

Sammanfattning

- Unga hbtq-personer känner sig, i jämförelse med unga heterocispersoner, mindre trygga på samtliga platser som frågats om i den nationella ungdomsenkäten. Den plats där flest unga hbtq-personer alltid känner sig trygga är med sin familj. Dock är det ungefär en femtedel bland unga hbtq-personer som inte alltid känner sig trygga i sin egen familj, motsvarande andel bland unga heterocispersoner är ungefär en av tio.
- Ciskillar är den grupp unga som överlag känner sig tryggast. Skillnaden är störst i offentliga miljöer. Det gäller både inom hela gruppen unga och inom hbtq-gruppen.
- Jämfört med unga heterocispersoner är det vanligare att unga hbtq-personer de senaste sex månaderna har utsatts för mobbning, hot och misshandel. Inom hbtq-gruppen är ciskillar mer utsatta än cistjejer för såväl misshandel som hot.
- Det är tydligt utifrån de ungas berättelser att unga hbtqi-personers trygghet och utsatthet är nära sammanlänkad med samhällets attityder. De flesta har inte själva erfarenhet av fysiskt våld i offentlig miljö. Flera har däremot erfarenhet av verbala kränkningar, hotfulla blickar och hot.
- Unga hbtqi-personer beskriver att både risken och oron för att utsättas påverkas av om man passerar som heterocisperson inför sin omgivning. Detta leder bland annat till att unga i vissa sammanhang anpassar sitt beteende för att passera som heterocispersoner och att unga som inte passerar kan undvika vissa platser för att inte utsättas.
- Flera unga hbtqi-personer med utländsk bakgrund beskriver att de upplever en särskild utsatthet, där de både riskerar att utsättas för rasism överallt i samhället och upplever en större utsatthet för hbtqi-fobi när de vistas i socioekonomiskt utsatta områden.
- I intervjuerna framkommer att en del unga hbtqi-personer, framför allt transpersoner, har låg tilltro till samhället. Den låga tilltron gäller myndigheter, politiker och nyhetsmedier. De unga beskriver att de upplever att makthavare och myndigheter inte agerar för att säkerställa transpersoners rättigheter och att de dessutom direkt motarbetar dem.
- Unga som ansökt om asyl på grund av förföljelse som hbtq-person i hemlandet beskriver asylprocessen som påfrestande och otrygg och beskriver att besluten inte är begripliga för dem.

1. Inledning

Regeringen gav i juli 2020 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i uppdrag att kartlägga och sammanställa kunskap om unga hbtq-personers levnadsvillkor (Regeringsbeslut A2020/01666/MRB). Uppdraget att kartlägga unga hbtqi-personers levnadsvillkor är en del i regeringens arbete för att stärka hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Det är även en del i arbetet med det ungdomspolitiska målet.

Det ungdomspolitiska målet är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. De mänskliga rättigheterna är centrala i den ungdomspolitiska skrivelsen och viktiga förutsättningar för goda levnadsvillkor. Unga ska åtnjuta de grundläggande rättigheter som beskrivs i såväl svensk grundlag som internationella konventioner som Sverige åtagit sig att följa. Unga har rätt till trygghet, delaktighet och inflytande och ett liv fritt från diskriminering. Unga ska oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder ha samma möjligheter till utveckling, att vara självständig samt att göra självständiga val. I skrivelsen påtalas kopplingen mellan utsatthet och psykisk ohälsa. I skrivelsen påtalas även att unga hbtq-personer i högre utsträckning utsätts för diskriminering, hot och våld än andra unga och upplever mer inskränkningar i sina levnadsvillkor (Skr. 2020/21:105).

Resultaten från uppdraget att kartlägga unga hbtqi-personers levnadsvillkor har redovisats i en bred rapport, *”Jag är inte ensam, det finns andra som jag.” Unga hbtqi-personers levnadsvillkor*. Rapporten belyser ungas levnadsvillkor utifrån de tematiska områdena:

- hälsa
- utbildning
- arbete, ekonomi och bostad
- fritid och samhällsengagemang
- trygghet och utsatthet
- utsatthet för omvändelseförsök

I den här rapporten redogörs för unga hbtqi-personers trygghet och utsatthet som hänger samman med deras sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Uppdragets genomförande

Under arbetet med rapporten har MUCF använt sig av flera olika källor och metoder. Befintlig kunskap har inhämtats från vetenskapliga artiklar och rapporter och annat underlag från civilsamhällesorganisationer och myndigheter.

Ny kunskap har tagits fram genom enkäter, intervjuer, berättelser och i samverkan och dialog med andra aktörer. De enkätundersökningar som har utgjort underlag för rapporten är:

- Den nationella ungdomsenkäten som genomfördes av MUCF 2021
- Den nationella folkhälsoenkäten som genomfördes av Folkhälsomyndigheten 2020
- En enkätundersökning riktad till hbtqi-personer inom EU som genomfördes av FRA (EU:s byrå för lika rättigheter) 2019
- En enkätundersökning som riktade sig till personer med tillstånd som påverkar könsutvecklingen som genomfördes av MUCF 2021

Den nationella ungdomsenkäten och nationella folkhälsoenkäten bygger på slumpmässiga urval, och är därför generaliserbara. Undersökningarna riktade till hbtqi-personer respektive unga med tillstånd som påverkar könsutvecklingen baseras inte på ett slumpmässiga urval, och kan därför inte generaliseras till hela gruppen. Där det är möjligt redovisar MUCF resultaten uppdelat på kön. En detaljerad metodbeskrivning finns att läsa i rapporten *”Jag är inte ensam, det finns andra som jag” Unga hbtqi-personers levnadsvillkor*.

Den kvalitativa analysen bygger i huvudsak på intervjuer med unga och berättelser som unga har skickat anonymt till MUCF genom en hemsida.

158 unga personer anmälde intresse att delta i intervjustudien. MUCF gjorde ett urval av intervjupersoner för att berättelserna skulle representera personer med olika kön, sexuell läggning, funktionsvariation, ålder och födelse-land samt unga boende i stora städer, i mindre städer och på landsbygd. Totalt deltog 52 personer i intervjustudien, varav några deltog i gruppintervjuer och andra deltog i individuella intervjuer. Utöver intervjuerna har 67 unga skickat in anonyma berättelser om sina erfarenheter av att vara ung och hbtqi-person i Sverige.

2. Kunskap om unga hbtqi-personers trygghet och utsatthet

I detta kapitel presenteras tidigare kunskap om samhällets attityder till hbtqi-personer och hbtqi-personers utsatthet för brott och andra kränkningar. Det finns flera svenska studier om vissa delar av detta kunskapsområde, om andra delar är kunskapen mer begränsad. Över lag finns få studier som fokuserar på intersexpersoner och unga hbtqi-personer.

Det finns svenska enkätstudier som direkt eller indirekt undersöker samhällets attityder till hbtqi-personer och svenska sammanställningar över brott med hatbrottsmotiv som riktats mot hbtqi-personer. Flera studier visar på att hbtqi-personer utsätts för kränkningar, hot och våld i högre utsträckning än andra. Det finns även studier som pekar på att utsattheten påverkar vardagen för hbtqi-personer på olika sätt. Liksom redovisats tidigare i rapporten finns ett växande forskningsstöd för att utsatthet, och risken att utsättas, för diskriminering, kränkningar, hot och våld kan leda till ohälsa.

Det finns begränsad kunskap om hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer. Ett par rapporter visar på att normer påverkar utsatta personers uppfattning av den egna utsattheten och deras förutsättningar att få hjälp från

samhället. Den begränsade kunskap som finns om hbtq-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck, och utsatthet i andra kontrollerande miljöer, visar på att hbtq-personer är särskilt utsatta. Detta beskrivs närmare i kapitlet om omvändelseförsök.

Det finns även begränsad kunskap om hur attityder till och föreställningar om kön, könsidentitet, könsuttryck, könskaraktäristiska och sexuell läggning påverkar myndigheters bemötande av hbtqi-personer. Det finns däremot undersökningar som tyder på att hbtq-personer i högre utsträckning än andra har lågt förtroende för svenska myndigheter.

Samhällets attityder till hbtqi-personer förbättras över tid, men utmaningar kvarstår

Det har genomförts några undersökningar om människors attityder i Sverige som direkt eller indirekt rör hbtqi-personer.

MUCF:s attityd- och värderingsstudie som senast genomfördes 2018 undersöker ungas (16–29 år) och vuxnas (över 30 år) attityder gällande olika samhällsfrågor, däribland frågor som direkt eller indirekt rör hbtqi-personer. Bland annat visar studien 2018 att de flesta unga har en kritisk inställning till stereotypa könsroller och att den kritiska inställningen ökat jämfört med tidigare undersökningar. Med andra ord finns en ökad acceptans för att personer överskrider normer för vad som anses ”manligt” och ”kvinnligt”. Samtidigt är det vanligare att unga i åldern 16–19 år tycker att det är viktigt med könsstereotypa uttryck än att äldre unga (20–29 år) tycker detsamma. Även om det är en klar minoritet som tycker att det är viktigt att könsstereotypa normer upprätthålls tycker en del unga att det är det. Det är vanligare att killar tycker att det är viktigt att könsstereotypa normer upprätthålls jämfört med tjejer.

Hälften av de unga tyckte 2018 att ”hen” var ett bra könsneutralt pronomen för personer som inte vill delas in i ”han” eller ”hon”. I samma studie svarade 80 procent av de unga att homosexuella par är lika bra föräldrar som heterosexuella par. Tjejer var mer positivt inställda till ”hen” som pronomen och tyckte i högre utsträckning att heterosexuella och homosexuella par är lika bra föräldrar jämfört med killar. Tjejer och kvinnor i åldern 16–74 år med svensk bakgrund var generellt mest positiva till jämställdhet, hen som pronomen och homosexuella föräldrar, medan killar och män i åldern 16–74 år med utländsk bakgrund var minst positiva till detta. Kön verkar dock spela en större roll än svensk respektive utländsk bakgrund. Bland män i åldern 30–74 år var det exempelvis hela 40 procent som inte tyckte att homosexuella par är lika bra föräldrar som heterosexuella par. Det kan jämföras med kvinnor i åldern 30–74 år där motsvarande andel var 15 procent. Studien tyder på att en majoritet har neutrala eller positiva attityder till hbtqi-personer och frågor som kan vara relaterade till hbtqi-personer. En inte obetydlig minoritet har samtidigt negativa attityder till hbtqi-personer eller till frågor som är relaterade till hbtqi-personer, (MUCF, 2019b).

SOM-institutet har följt attityderna hos allmänheten gentemot hbtqi-personer över tid med två olika frågor under två perioder. Under perioden 2001–2007 ställdes frågan om man höll med om påståendet att man ska tillåta homosexuella par att adoptera barn. Under hela perioden var en majoritet emot detta, men andelen som ville tillåta homosexuella par att adoptera ökade. Under perioden

2011–2017 ställdes frågan om man höll med om att stärka homo-, bi- och transsexuella ställning i samhället. Under perioden ökade andelen som höll med om detta från 44 procent till 55 procent 2017 (Martinsson & Andersson, 2018).

Kantar Sifo genomförde 2020 en undersökning om allmänhetens kunskap om och attityder till transpersoner i Sverige, på uppdrag av civilsamhällesorganisationen FPES, Föreningen för transpersoner¹. En tredjedel av de svarande uppgav i undersökningen att de hade låg kunskap om trans, och män uppgav i något högre utsträckning än kvinnor att de hade låg kunskap. Det var dock en större skillnad mellan yngre och äldre svarande, där unga (18–29 år) uppgav högre kunskap än äldre (60–79 år). De flesta uppgav att de fått kunskap om trans² via nyheter (41 procent) följt av annan TV (37 procent), vänner eller bekanta (28 procent) och sociala medier (25 procent). En majoritet (70 procent) uppgav att de hade sett, hört eller läst om trans i nyhetsmedier det senaste året.

Studien undersökte också inställningen till transpersoner och föreställningar om trans i befolkningen. På frågan hur inställningen till hbtq-personer utvecklats under det senaste decenniet uppfattade en klar majoritet att inställningen till homo- och bisexuella blivit mer positiv. Hälften uppfattade att inställningen till trans och queera blivit mer positiv. Yngre uppfattade i högre grad än äldre att inställningen utvecklats positivt. På frågan om vad som påverkat deras egen inställning till trans var vänner och bekanta och populärkultur de vanligaste svaren, följt av ”erfarenhet av transpersoner” och nyhetsrapportering. Äldre svarade i högre utsträckning än yngre att deras bild påverkats av nyhetsrapportering. Utrikes födda uppgav i högre grad än inrikes födda att de påverkats av sin uppväxt och uppfostran.

En klar majoritet svarade att de höll med om att det bör vara en rättighet att vara transperson och att det finns transpersoner av alla kön. Kvinnor höll i högre grad än män med om att det bör vara en rättighet att vara transperson. Bara en minoritet svarade dock att de höll med om att folk i Sverige över lag accepterar transpersoner, att samhället har en välvillig inställning till trans och att folk i Sverige skulle säga ifrån om de uppfattade att någon kränkte en transperson. 14 procent svarade att de höll med om att trans är en sexuell avvikelse och 12 procent höll med om påståendet att trans är onaturligt. 4 procent svarade att det är en sjukdom och lika många att det är möjligt att bota. Studien pekar alltså på att det finns okunskap om vad trans är, i delar av befolkningen, men att de flesta har en positiv inställning till transpersoners rätt till sin identitet. Det finns samtidigt en inte obetydlig minoritet, särskilt bland män, som har en negativ inställning till transpersoner. Det fanns även en blandad bild om huruvida samhällets inställning till transpersoner utvecklats positivt eller negativt över tid (FPES, 2021).

¹ Undersökningen baserades på Kantar Sifos riksrepresentativa och slumpmässigt rekryterade online-panel, där 1 000 personer mellan 18 och 79 år deltagit. Resultatet är vägt efter utbildningsnivå.

² I undersökningen användes begreppen trans och queera i frågorna.

Studie visar på att upplevd risk och normer påverkar hbtq-personer i vardagen

Som nämnts i tidigare kapitel är negativa attityder och utsatthet för diskriminering, kränkningar, hot och våld något som bidrar till minoritetsstress, vilket kan leda till ohälsa. Det finns studier som visar på att hbtq-personer anpassar sig efter rådande normer och negativa attityder gentemot hbtq-personer i samhället för att skydda sig själva.

En svensk studie visar exempelvis på att självupplevd risk som hbtq-person påverkar vardagen för individen. Studien bygger på fokusgruppsintervjuer med hbtq-personer. Resultatet visar på att riskerna som personerna upplever kan handla både om känslomässig utsatthet i privatlivet och risk att utsättas för diskriminering, trakasserier, hot eller våld i arbetsliv, möte med myndigheter och på offentliga platser. Med andra ord upplevde personerna olika former av utsatthet som berörde många aspekter av livet. Utsattheten kunde exempelvis leda till en osäkerhet kring att vara öppen med sin sexuella läggning eller transerfarenhet i arbetslivet eller på bostadsmarknaden, eller att tveka eller avstå från att söka vård. I fokusgruppsintervjuerna framkom också en delvis undermedveten riskbedömning av olika platser och situationer, såsom i kollektivtrafiken, för att bedöma risken att utsättas för något (Nygren, Öhman & Olofsson, 2016).

En dansk studie visar att hbtq-personer anpassar sitt beteende på internet för att bibehålla anonymitet genom separera sina olika konton i sociala medier och på så sätt hålla isär olika sociala grupper. Studien visar till exempel att hbtq-personer övervakar sina skärmar, aviseringar och notiser som skulle kunna spridas av olika plattformar, för att bibehålla sin anonymitet. Deltagandet i sociala medier kräver därför både social kunskap om vilka grupper som finns och hur de verkar, men även mycket teknisk kunskap om hur olika plattformar hanterar data (Triggs m.fl., 2021).

Utsatthet för kränkningar, hot och våld

Tidigare studier från MUCF visar på att unga hbtq-personer oftare utsätts för mobbning, utfrysning, hot och sexuellt våld jämfört med unga heterocispersoner. Det är också vanligare att unga hbtq-personer upplever att de blivit orättvist behandlade på grund av någon diskrimineringsgrund jämfört med unga heterocispersoner (MUCF, 2019a).

Statistik över anmälningar om diskriminering 2015–2021 som DO har tagit fram visar att det bara är en liten andel av anmälningarna om diskriminering som rör diskrimineringsgrunderna sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck. Detta gäller för samtliga områden som täcks in av lagen; hälso- och sjukvård, arbetsmarknad, bostad, skola, socialtjänst, försäljning av varor och tjänster och bemötande inom offentlig verksamhet. Det var vanligare att personer som anmälde diskriminering på grund av sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck anmält att de hade utsatts för trakasserier, jämfört med andra former av diskriminering (DO, 2022c).

Av de polisanmälda hatbrotten 2020 stod hbtqi-relaterade hatbrott för 13 procent, varav det vanligaste motivet var homofobi. Det motsvarar 429 anmälda brott. Den vanligaste brottskategorin bland hbtqi-relaterade hatbrott var ofredande (26 procent) följt av olaga hot (21 procent). Ofredande var också den vanligaste brottskategorin bland samtliga hatbrott. Däremot var det vanligare med olaga hot bland dem som utsattes för hatbrott med hbtqi-relaterat motiv jämfört med hatbrott med andra motiv. Misshandel utgjorde 10 procent av brotten med hbtqi-relaterat motiv och 9 procent bland samtliga hatbrott. En femtedel av brotten skedde på allmän plats och ungefär lika stor andel i eller i anslutning till hemmet, vilka är de två vanligaste platserna. Ungefär en tiondel av fallen skedde på arbetsplatsen och ungefär lika många i skolan respektive genom chatt, sms eller telefon. Bland brott som riktades mot enskilda (och inte mot till exempel en organisation) var det i de flesta fall en okänd person som utsatte dem. Bland de homofobiska hatbrotten var det vanligare att män utsattes än kvinnor. Bland hatbrotten mot transpersoner var det något vanligare att kvinnor utsattes än män, och det var vanligt att brottet skedde digitalt (inklusive via telefon). Det framkommer även att vart femte hatbrott med hbtqi-relaterat motiv riktas mot en juridisk person, såsom en organisation (Brå, 2021).

Sveriges ungdomsorganisationer, LSU, har kartlagt hat och hot som riktats mot deras medlemsorganisationer. Bland dessa finns organisationer som vänder sig till unga hbtqi-personer. Första gången kartläggningen gjordes var 2017, då 20 procent av organisationerna uppgav att de utsatts för hat och hot. År 2020 hade andelen ökat till 45 procent (LSU, 2020). De som drabbas värst av hot och hat inom organisationerna är kvinnor och de som tillhör någon minoritetsgrupp, som hbtq-personer, företrädare som rasifieras, etniska minoriteter och personer med funktionsnedsättningar. Det är framför allt vuxna som står för hat och hot mot ungdomsorganisationerna. Kartläggningen visar också på att utsattheten får konsekvenser, 20 procent av medlemsorganisationerna uppger att de anpassat sin verksamhet på grund av hatet.

MUCF har också genomfört två undersökningar om hot och hat. En av dem fokuserade på civilsamhällsorganisationers utsatthet för hot och hat och är baserad på en enkätundersökning som skickades till 4 000 ideella föreningar och trossamfund 2021. Undersökningen visar på att 14 procent av organisatio-

nera eller deras medlemmar utsatts för trakasserier, hot eller våld de senaste 12 månaderna. Mest utsatta är organisationer som driver opinion om hbtqi-frågor, feminism och antirasism. Bland personer inom organisationer som uttrycker åsikter i hbtqi-frågor har 47 procent utsatts för trakasserier, hot eller våld någon gång, varav en tredjedel under det senaste året. Studien visar på att utsattheten får konsekvenser för deras psykiska och fysiska hälsa och påverkar det demokratiska samtalet. En fjärdedel av de som utsatts de senaste 12 månaderna har undvikit att uttrycka vissa åsikter och lika många har övervägt att lämna sina uppdrag inom organisationen (MUCF, 2022b). Den andra rapporten fokuserade på upplevelser av näthat och baseras på en urvalsundersökning med personer 16–74 år i Sverige. I rapporten framkom att unga, 16–25 år, upplever att hat på nätet främst är kopplat till frågor om etnicitet eller diskriminering (51 procent). Många unga upplever också att näthatet fokuserar på immigration, invandring eller integration (46 procent). Den tredje vanligaste orsaken till näthat upplever unga handlar om sexuell orientering³ (38 procent) (MUCF, 2021c).

Sammantaget pekar rapporterna på att det finns en utsatthet, både digitalt och på andra arenor, för hat, hot och kränkningar som riskerar att drabba personer som bryter mot samhällets normer. Hbtqi-personer riskerar att utsättas i särskilt stor utsträckning, i synnerhet om de engagerar sig för sina rättigheter.

Vanligare att hbtq-personer tar emot ersättning för sex och utsätts för sexuellt våld

Några tidigare undersökningar visar på att hbtq-personer i högre utsträckning än andra utsätts för sexuellt våld. En tidigare studie från MUCF visar på att det är betydligt vanligare bland unga hbtq-personer att ha utsatts för sexuellt våld och utnyttjande (14 procent) jämfört med bland unga heterocispersoner (4 procent) (MUCF, 2019). Folkhälsomyndighetens undersökning om hbtq-personers sexuella och reproduktiva hälsa visar också på att utsattheten för sexuella trakasserier och övergrepp är hög bland hbtq-personer. Bland homo- och bisexuella var bisexuella kvinnor särskilt utsatta (Folkhälsomyndigheten, 2020a).

Flera studier pekar på att hbtq-personer i högre utsträckning tar emot ersättning för sex. Det framkommer exempelvis i Jämställdhetsmyndighetens kartläggning om prostitution och människohandel i Sverige och i Folkhälso-myndighetens studie om transpersoners hälsa, där var tionde svarande hade tagit emot ersättning för sex (Jämställdhetsmyndigheten, 2021; Folkhälso-myndigheten, 2015). I Folkhälso-myndighetens undersökning fick svarande transpersoner även uppge varför de tagit emot ersättning för sex. De vanligaste svaren var att personen saknade arbete eller försörjning och var i behov av pengar; att personen hade velat skada sig själv; att det var spännande. Andra motiv var att få bekräftelse i könsidentiteten eller att det inte gick att motstå ersättningen som erbjöds. Det fanns alltså många olika anledningar till att ta emot ersättning för sex, varav ekonomiska motiv var vanligast (Folkhälso-myndigheten, 2015). I en rapport från Europeiska kommissionen framkom att transkvinnor i flera länder tog emot ersättning för sex på grund av att de inte kunde få arbete på den reguljära arbetsmarknaden (Europeiska kommissionen, 2020).

³I undersökningen användes begreppet sexuell orientering i stället för sexuell läggning.

I en enkätundersökning genomförd av RFSL Ungdom med målgruppen unga som har tagit emot eller övervägt att ta emot ersättning för sex, uppgav hälften av dem som svarade att de tagit emot ersättning för sex, varav de flesta under det senaste året. Enkäten genomfördes inom projektet Pegasus, som erbjuder stöd och råd till unga hbtqi-personer kring sex mot ersättning. En tredjedel av samtliga svarade att de blivit tvingade till sex mot ersättning och en femtedel var osäkra på om de tvingats till sex mot ersättning (Persson, Freiman, & Finta, 2018). Även en tidigare enkätundersökning från RFSL Ungdom visar på att en relativt hög andel av dem som tagit emot ersättning har tvingats till det. Bland cistjejer och transpersoner hade närmare hälften av dem som tagit emot ersättning för sex tvingats till det (Darj, Jonsson & Summanen, 2015). Det framgår inte av studien hur de svarande tolkat frågan, vilket innebär att det exempelvis kan röra sig om både personer som känt sig tvungna att ta emot ersättning för sex av ekonomiska skäl och personer som utsatts för våldtäkt.

Utsatthet för våld i nära relation

Det finns begränsat med svensk forskning om partnervåld mot hbtqi-personer. I en kunskapsammanställning av Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) konstateras att det internationellt i huvudsak finns forskning om partnervåld och sexuell läggning. Liksom på flera andra områden rörande hbtq-personer är forskningen i huvudsak genomförd i USA. Det finns också internationella studier som pekar på att transpersoner i relativt hög utsträckning utsatts för våld från en partner och att en partner kan utnyttja transfobi i samhället för att utöva makt och kontroll. NCK pekar dock på att det finns behov av mer kunskap för att kunna dra slutsatser om utsattheten bland transpersoner (NCK, 2018). Kunskapen om hbtq-personers utsatthet för våld har ökat de senaste 15 åren. I både svenska och internationella studier sticker bisexuella kvinnor ut som mer våldsutsatta, men det finns även studier som pekar på en hög utsatthet bland andra sexuella minoriteter (NCK, 2018).

RFSL publicerade 2008 resultaten från en enkätstudie som genomförts med organisationens medlemmar. Rapporten pekar på likheter mellan hur våld i nära relationer tar sig uttryck i samkönade respektive olikkönade relationer. Situationen kan dock förvärras av att den våldsutsatta individen dessutom är extra utsatt i egenskap av hbtq-person (Holmberg & Stjernqvist, 2008). I en rapport som sammanställt kunskap från RFSL:s stödmottagning för utsatta framträder en liknande bild. Det framkommer också att den våldsutövande kan använda den utsatta personers hbtq-identitet emot personen. Det kan exempelvis handla om att hota om att berätta om personens sexuella läggning för andra, att rättfärdiga svartsjuka och våld genom att hänvisa till personens bisexualitet eller medvetet felköna en transperson som ett sätt att utöva makt och kontroll (RFSL Stödmottagning, 2018).

Under 2021 publicerades också två studier om hbtq-personers utsatthet för våld i nära relation; en avhandling om lesbiska och queeras utsatthet (Ovesen, 2021) och en studie genomförd på uppdrag av Göteborgs stad (Turner & Hammersjö, 2021).

I Ovesens studie och RFSL:s och Göteborgs stads rapporter framkommer att det kan vara svårt för någon i en samkönad relation att förstå sin utsatthet eftersom våld i nära relationer i samhället oftast framställs som något som sker i

en olikkönad relation där en man utsätter en kvinna. Könade föreställningar om vem som kan utsätta vem för våld påverkade intervjupersonernas syn på sin egen utsatthet, på så vis att de inte uppfattade sig som utsatta på riktigt, eftersom de blev utsatta av en kvinna eller själv inte var kvinna. Det framkommer också att det kan vara särskilt utmanande att söka hjälp och bryta upp eftersom den våldsutsatta och den våldsutövande ofta är en del av samma hbtq-community. Därmed kan det både vara svårt att berätta för andra och att lämna, eftersom den utsatta då riskerar att möta sin tidigare partner i många olika sammanhang (Ovesen, 2021; Turner & Hammersjö, 2021; RFSL Stödmottagning, 2018).

Bemötande från samhällsinstitutioner och tillit

Det finns mycket begränsat med forskning om bemötande av hbtqi-personer från svenska myndigheter och hbtqi-personers tillit till olika samhällsinstitutioner. Det finns dock ett fåtal studier och rapporter på området, från svenska myndigheter och ideella aktörer, vilka visar på bristande tillit och brister i myndigheters bemötande och handläggning.

Lägre förtroende för andra människor och samhällsinstitutioner

Det finns ett antal rapporter som pekar på att hbtq-personer har lägre förtroende än heterocispersoner för olika samhällsinstitutioner, politiker och andra människor.

Bland annat visar Folkhälsomyndighetens studie om transpersoners hälsa att transpersoner som grupp har lågt förtroende för de flesta samhällsinstitutioner och politiker. Exempelvis har ungefär sju av tio transpersoner i ålder 15–94 år lågt förtroende för regering och riksdag och ungefär sex av tio har lågt förtroende för politikerna i sitt landsting/sin region och/eller sin kommun (Folkhälsomyndigheten, 2015). Folkhälsomyndighetens studie om homo- och bis sexuella hälsa visar på att homo- och bis sexuella kvinnor har lägre tillit till såväl andra människor som flera samhällsinstitutioner jämfört med heterosexuella kvinnor. Homo- och bis sexuella kvinnor har i högre utsträckning lågt förtroende för sjukvård, skola, polis, socialtjänst, Arbetsförmedlingen, domstolar och riksdagen. Även bis sexuella män har lägre tillit till andra människor jämfört med både heterosexuella och homosexuella män. Bis sexuella män har även lägre förtroende för flera samhällsinstitutioner, såsom socialtjänst, polis och domstolar, jämfört med heterosexuella män. Däremot har homosexuella män högre förtroende för riksdagen och landstingspolitiker jämfört med heterosexuella män. Homo- och bis sexuella kvinnor och bis sexuella män har i lägre utsträckning lågt förtroende för fackföreningar jämfört med heterosexuella (Folkhälsomyndigheten, 2014).

RFSL genomförde 2015 en studie om hbtq-personers förtroende för samhällets stöd till brottsutsatta. Studien genomfördes genom en digital enkät och deltagarna rekryterades genom olika digitala kanaler. Studien visar på att förtroendet är lågt för de samhällsinstitutioner som stödjer brottsoffer. Bland transpersoner är förtroendet lägre för alla samhällsinstitutioner som ska stödja personer som utsatts för våld (RFSL, 2017).

Bristande tillit framkommer även i tidigare beskrivna studier av hbtq-personers utsatthet för våld i nära relationer, där utsatta har erfarenhet av, eller är oroliga för, dåligt bemötande när de söker hjälp (Turner & Hammersjö, 2021; Ovesen, 2021; RFSL, 2018).

Hbtq-personer som utsätts för våld i nära relation har svårt att söka hjälp

De studier som finns om hbtq-personers utsatthet för våld i nära relationer pekar på att de kan ha särskilda utmaningar att söka och få hjälp från myndigheter. Exempelvis påverkar föreställningar om kön hur våldet uppfattas, och därmed även förutsättningarna för att söka hjälp (RFSL, 2008). Att hbtq-personer kan uppleva särskilda svårigheter att söka hjälp framkommer också i tidigare nämnda rapport av Göteborgs stad (Turner & Hammersjö, 2021). Bland annat framkommer osäkerhet om var de kan söka hjälp och vilket bemötande de kommer att få. I Ovesens studie om våld i lesbiska och queera relationer framkommer, liksom i RFSL:s rapport, att den utsattas situation påverkas av att vara hbtq-person. Exempelvis kan juridiska aspekter kring föräldraskap utgöra en särskilt svår omständighet för hbtq-personer, såsom att enbart förövaren är vårdnadshavare. Även ett upplevt behov av att skydda hbtq-personers nyvunna rättigheter kan göra det svårare att söka hjälp. Flera av deltagarna i studien sökte hjälp hos exempelvis vården utan att direkt uppges våldsutsatt. Studien visar att föreställningar om att våld sker inom heterosexuella relationer och utförs av en man kan ha bidragit till att utsattheten inte identifierades. Exempelvis var en intervjuperson tvungen att vid upprepade tillfällen uppsöka vård på grund av våldet, utan att sjukvården ställde några frågor om hur skadorna uppstått (Ovesen, 2021).

Unga hbtq-personer som tar emot ersättning för sex saknar tillit till stödverksamheter

RFSL Ungdoms undersökning med unga som har tagit emot eller övervägt att ta emot ersättning för sex visar att en majoritet av de svarande hade lågt förtroende för myndigheter, såsom skolhälsoenheten, Arbetsförmedlingen, Polisen, Migrationsverket och socialtjänsten. Högst förtroende hade de för ungdomsmottagningarna, där en majoritet hade högt förtroende (Persson, Freiman, & Finta, 2018). Unga som har tagit emot eller övervägt att ta emot ersättning för sex har alltså lågt förtroende för flera av de myndigheter och aktörer som är tänkta att stödja personer i en sådan situation. I undersökningen fick de svarande även möjlighet att beskriva vad myndigheter och andra samhällsaktörer kan göra för att de ska känna förtroende för dem. De efterfrågade bland annat kunskap om sex mot ersättning som självskadebeteende, att inte bli ifrågasatt eller felkönad som hbtq-person, att inte bli dömd och att själv få vara med och bestämma vilka insatser som man ska gå vidare med när man söker hjälp. Det var vanligast att unga som hade tagit emot eller övervägt att ta emot ersättning för sex ville få stöd i form av samtal om mående och hälsa, stöd och information om lagar och rättigheter och stöd i kontakt med vården. En majoritet svarade också att de saknade kunskap om vart de skulle vända sig för stöd och kunskap om sex mot ersättning och våld i samband med sex mot ersättning (Persson, Freiman, & Finta, 2018).

Skydd från förföljelse på grund av sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller könsuttryck

I Migrationsverkets rättsliga ställningstagande (RS/015/2021) tydliggörs att hbtq-personer kan ha skyddsbehov om förföljelse på grund av sexuell läggning eller könsidentitet sker av staten, eller om staten inte skyddar hbtq-personen från förföljelse av privatpersoner eller icke-statliga organisationer. Ställningstagandet konstaterar att utredning om asyl kan utgå från UNHCR:s riktlinjer för bedömningen av påståenden om förföljelse baserad på sexuell läggning eller könsidentitet och att utredningen ska bedrivas med hänsyn till att det kan vara svårt att berätta om sina upplevelser. Ställningstagandet tydliggör också att det inte finns ett rätt och ett fel sätt att svara på frågor i utredningen och att individens sätt att beskriva sin sexuella läggning eller könsidentitet kan påverkas av exempelvis kulturella faktorer och skam, och är högst individuell.

Asylsökande hbtqi-personer är särskilt utsatta och riskerar avslag på felaktig grund

RFSL genomförde 2018–2020 en undersökning om prövning av asylärenden där sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck utgjorde skäl för asyl (Gröndahl, 2020). Undersökningen visar att det förekommer föreställningar om hbtqi-personer hos Migrationsverket och migrationsdomstolarna som påverkar utredningarna och utfallet. De krav som i praktiken ställs på den asylsökande att göra sin berättelse sannolik är enligt författaren inte förenligt med utlänningslagen, Migrationsverkets rättsliga ställningstaganden, UNHCR:s riktlinjer eller EU-rätten. Det är exempelvis inte tillåtet att ställa krav på att den asylsökande ska ha kunskap om hbtqi-organisationer eller vara engagerad i hbtqi-organisationer i mottagarlandet. Det är heller inte tillåtet att motivera avslag med att en hbtqi-person kan dölja sin sexuella läggning eller könsidentitet i hemlandet för att undvika förföljelse. Utmaningarna i den befintliga tillämpningen handlar även om att den bygger på en västerländsk förståelse av kön och sexualitet, och att den sökande på ett utförligt sätt måste kunna beskriva sin hbtqi-identitet och reflektera kring den. Detta kan vara mycket svårt för en person som kommer från ett sammanhang där hbtqi-frågor är tabubelagda. Fokus på identitet och känslor har även lett till att avslag motiverats med att personen talar om sin sexuella läggning i termer av sexuell aktivitet, såsom att de har sex med någon av samma kön, i stället för att tala om sina känslor. Det framkommer också att den sökande förväntas ha kunskap om svensk lagstiftning. Det förekommer även att avslagsmotiveringar innehåller resonemang om att en hbtqi-person som inte är ”öppen” inte har behov av asyl eftersom hen därmed inte är förföljd, vilket alltså inte är tillåtet (Gröndahl, 2020; se även Gröndahl, 2021).

En intervjustudie med, i huvudsak unga, hbtq-män som migrerat till Sverige visar att förtrycket som sker innan migrationen kan fortsätta under migrationen och även efter ankomsten till Sverige. För dem som migrerat tillsammans med sin familj kan familjen utgöra ett hot mot personens säkerhet. Men det kan också handla om utsatthet på Migrationsverkets boenden från andra boende, eller i offentliga miljöer. Eftersom flera bor på boende tillsammans med personer med

liknande bakgrund finns oro och reell risk för fysiskt och sexuellt våld från andra boende. Flera av intervjupersonerna beskriver att de fortsätter att utsättas som hbtq-personer i Sverige, och att det leder till att de inte känner att de kan röra sig fritt i kommunen där de bor. De som söker asyl på grund av sin sexuella läggning behöver dessutom göra det troligt för Migrationsverket att de är hbtq-personer. Att berätta öppet för en myndighet om sin sexuella läggning (eller könsidentitet) efter att ha levt i ett sammanhang där det innebär en omfattande risk går emot tidigare strategier för att skydda sig själv (Knutagård, 2021).

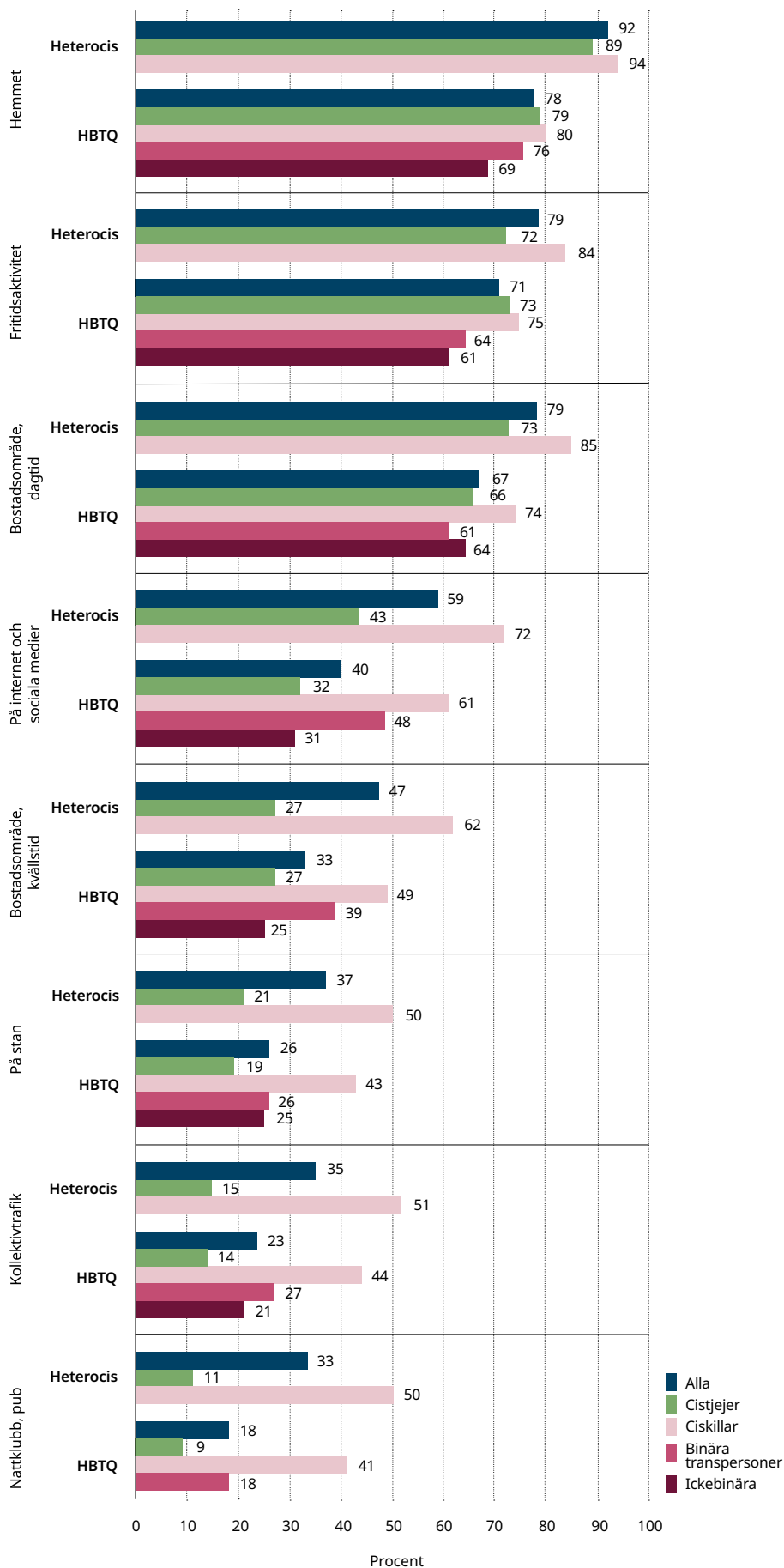
3. Unga hbtq-personers trygghet och utsatthet i siffror

I detta kapitel redovisas kvantitativa resultat med kopplingar till unga hbtq-personers trygghet och utsatthet. Resultaten kommer från MUCF:s nationella ungdomsenkät, Folkhälsomyndighetens nationella folkhälsoenkät och EU:s byrå för grundläggande rättigheters EU LGBTI Survey II. I avsnittet redovisas även resultat från MUCF:s enkät till unga med tillstånd som påverkar könsutvecklingen. Se inledningskapitlet för beskrivning av dessa enkäter.

Unga hbtq-personer är mindre trygga

I den nationella ungdomsenkäten ställs frågor om i vilken utsträckning unga känner sig trygga på olika platser. Figur 3.1 visar andelen unga som alltid känner sig trygga på olika platser, efter kön, könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning. Figuren visar bland annat att:

- Unga hbtq-personer känner sig mindre trygga än unga heterocispersoner på samtliga platser som undersökts.
- Skillnaden i upplevd trygghet mellan unga hbtq-personer och unga heterocispersoner är större i offentliga miljöer (som i kollektivtrafik eller på stan).
- Ciskillar är den grupp som över lag känner sig tryggast. Skillnaden är större i offentliga miljöer. Det gäller både heterociskillar jämfört med heterocistjejer, och hbtq-ciskillar jämfört med personer med andra könsidentiteter inom hbtq-gruppen.

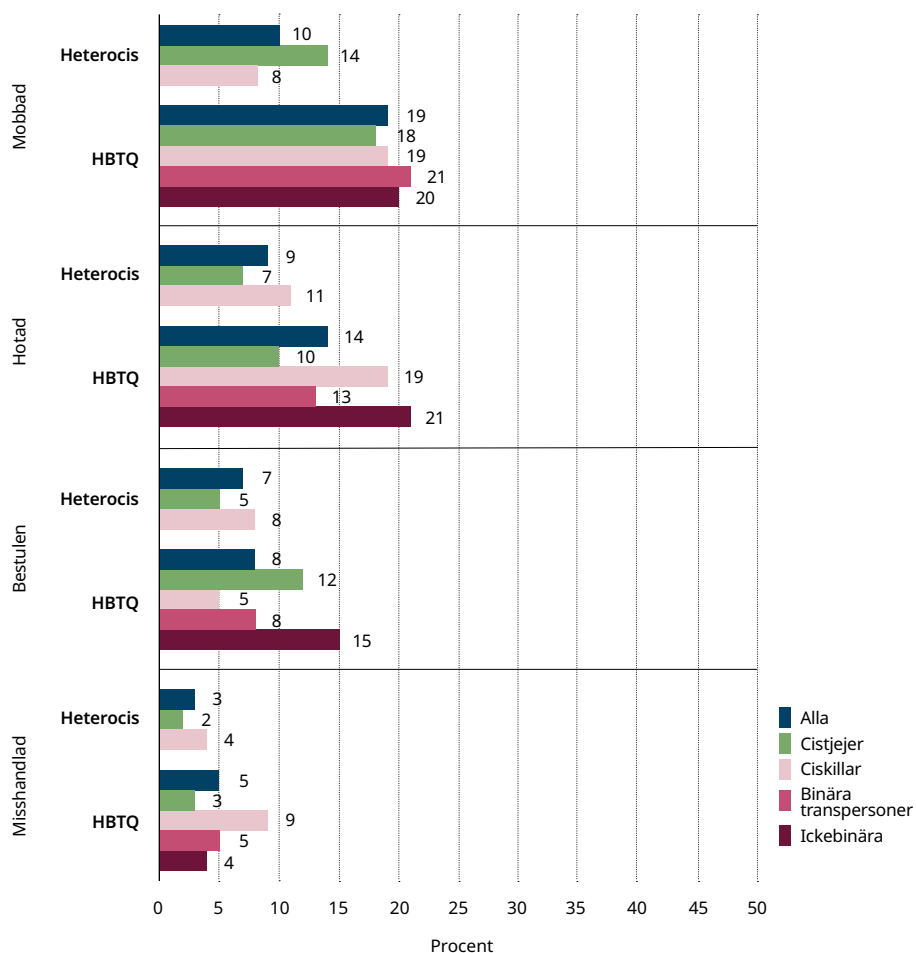
Figur 3.1. Andel unga som alltid känner sig trygga på olika platser, efter kön, könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning, 16–25 år, 2021. Procent.

Kommentar: Gruppen ickebinära är för liten att särredovisa gällande känsla av trygghet på nattklubb och pub.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Nationella ungdomsenkäten 2021.

Hbtq-personer mer utsatta för mobbning, hot och misshandel

Figur 3.2 visar andelen unga som utsatts för olika typer av kränkningar. Jämfört med unga heterocispersoner är det vanligare att unga hbtq-personer de senaste sex månaderna har utsatts för mobbning, hot, stöld och misshandel.

Figur 3.2. Andel unga som svarar att de utsatts för olika typer av brott eller andra kränkningar, efter kön, könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning, 16–25 år, 2021. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Nationella ungdomsenkäten 2021.

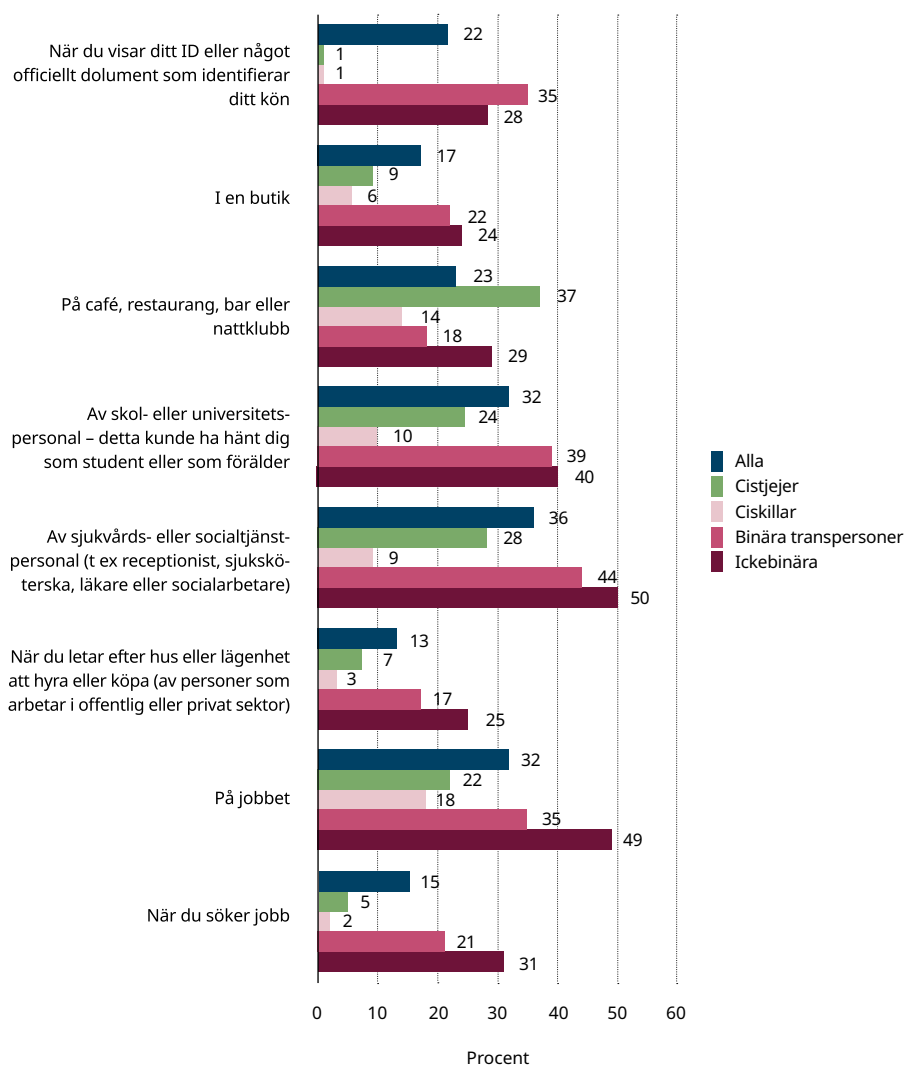
Vissa grupper inom hbtq-gruppen är särskilt utsatta

Inom hbtq-gruppen finns inga statistiskt säkerställda skillnader utifrån sexuell läggning. Däremot framgår det av resultaten att vissa grupper inom hbtq-gruppen utsätts mer än andra. Det handlar om:

- Ciskillar som är mer utsatta än cistjejer, för såväl misshandel som hot.
- Unga hbtq-personer med funktionsnedsättning, som i högre utsträckning än unga hbtq-personer utan funktionsnedsättning utsätts för mobbning, hot och misshandel. Bland unga hbtq-personer med funktionsnedsättning uppger 28 procent att de blivit utsatta för mobbning de senaste sex månaderna. Vad gäller hot och misshandel är andelarna 26 respektive 10 procent. För unga hbtq-personer utan funktionsnedsättning är motsvarande andelar 16 procent (mobbning), 10 procent (hot) och 4 procent (misshandel).
- Unga hbtq-personer som bor i en landsbygdskommun, utsätts i högre utsträckning än unga hbtq-personer som ej bor i en landsbygdskommun för mobbning och misshandel. Bland unga hbtq-personer som bor i en landsbygdskommun uppger 28 procent att de blivit utsatta för mobbning de senaste sex månaderna och det är 10 procent som uppger att de blivit utsatta för misshandel. Motsvarande andelar bland unga hbtq-personer som ej bor i en landsbygdskommun är 18 respektive 5 procent.
- Yngre unga hbtq-personer (16–20 år) utsätts oftare för mobbning jämfört med äldre unga hbtq-personer (21–25 år). Bland yngre unga hbtq-personer (16–20 år) har 22 procent utsatts för mobbning de senaste sex månaderna. Motsvarande andel bland äldre unga hbtq-personer (21–25 år) är 15 procent.
- Unga hbtq-personer med utländsk bakgrund och unga hbtq-personer vars föräldrar saknar eftergymnasial utbildning uppger oftare att de utsatts för hot, jämfört med unga hbtq-personer med svensk bakgrund respektive unga hbtq-personer vars föräldrar har eftergymnasial utbildning. Bland unga hbtq-personer med utländsk bakgrund är andelen utsatta 19 procent och bland unga hbtq-personer vars föräldrar saknar eftergymnasial utbildning är andelen 20 procent. Bland unga hbtq-personer med svensk bakgrund och bland unga hbtq-personer vars föräldrar har eftergymnasial utbildning är andelen utsatta 13 respektive 11 procent.

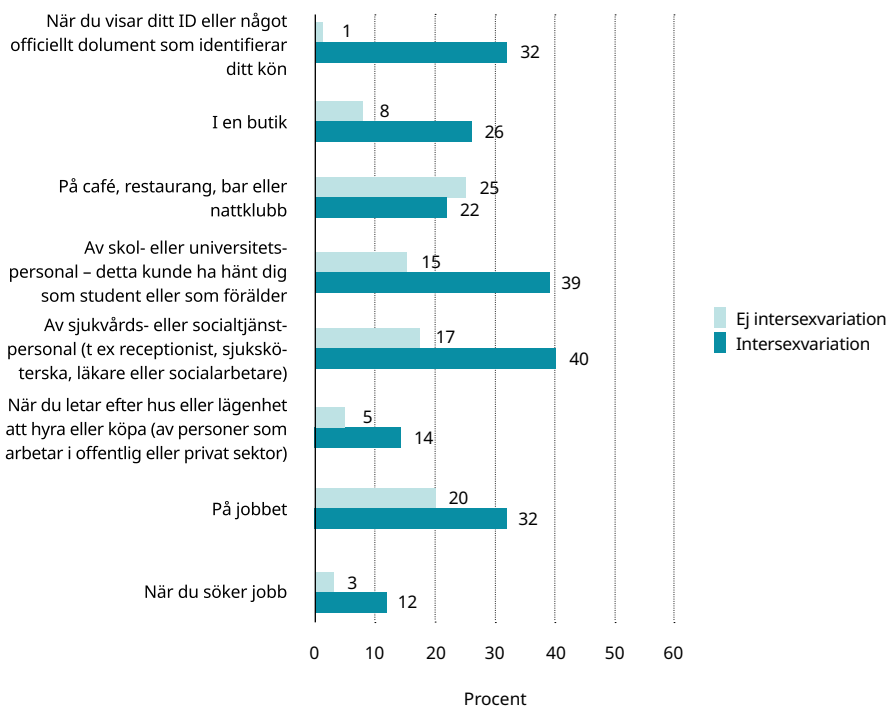
Vanligast att diskrimineras på arbetet, i vården och i skolan

Av Figur 3.3 och 3.4 framgår att det är vanligast att unga hbtqi-personer känner sig diskriminerade på jobbet, inom sjukvården och i skolan. Det varierar dock baserat på könsidentitet. Detta gäller särskilt för ickebinära och binära transpersoner, som uppger diskriminering i högre utsträckning än cispersoner på dessa områden. Cistjejer känner sig framför allt diskriminerade på caféer, restauranger, barer och nattklubbar. Ciskillar känner sig diskriminerade i lägre utsträckning än cistjejer och ickebinära och binära transpersoner. Unga med intersexvariation känner sig i högre grad utsatta inom skola, sjukvård och i butik jämfört med andra hbtqi-personer.

Figur 3.3. Utsatthet för diskriminering som hbtqi-person, de senaste 12 månaderna, efter Kön, könsidentitet och könsuttryck, 15-29 år, 2019. Procent.

Källa: EU:s byrå för grundläggande rättigheter, EU LGBTI Survey II. 2019.

Figur 3.4. Utsatthet för diskriminering som hbtqi-person, de senaste 12 månaderna, efter könskaraktistika, 15–29 år, 2019. Procent.

Källa: EU:s byrå för grundläggande rättigheter, EU LGBTI Survey II, 2019.

Få unga hbtqi-personer anmäler diskriminering

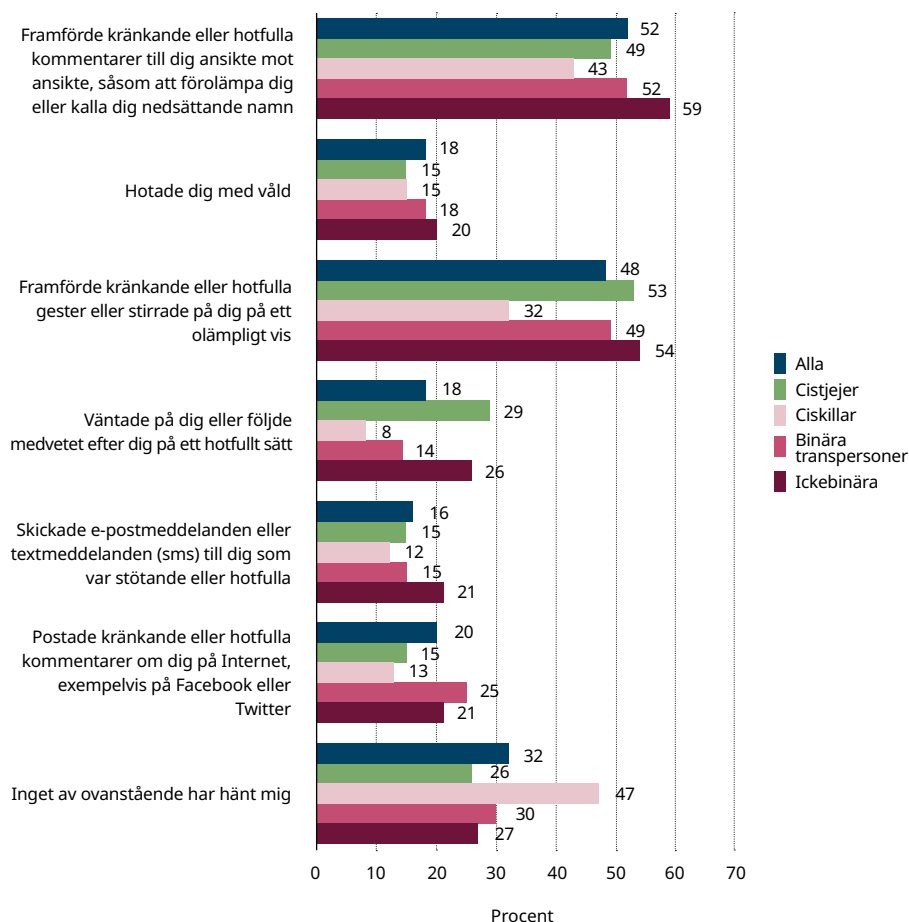
Endast 7 procent av de som uppgett att de utsatts för diskriminering i EU LGBTI Survey II uppger att incidenten har anmälts. Homosexuella anmäler i högre utsträckning än bisexuella och personer med annan sexuell läggning⁴. Den främsta anledningen att de unga hbtqi-personerna inte anmäler eller rapporterar detta på något sätt är att de upplever att det inte spelar någon roll eftersom ”det händer hela tiden” eller att en anmälan ändå inte kommer leda till någon förändring.

Vanligast att utsättas för hot och kränkningar

Av Figur 3.5 framgår att det är vanligast att unga hbtqi-personer utsättas för kränkande eller hotfulla kommentarer av någon de befinner sig på samma plats som, och genom gester och blickar. Båda dessa alternativ är vanligare än att utsättas på nätet. Ciskillar har i lägre utsträckning än andra hbtqi-personer utsatts för något av alternativen⁵.

⁴ Annan sexuell läggning var ett svarsalternativ utöver homosexuell, bisexuell och heterosexuell.

⁵ Detta framgår av alternativet ”Inget av ovanstående har hänt mig”. Intersexpersoner utsätts i ungefär samma utsträckning som ickebinära, binära transpersoner och cistjejer.

Figur 3.5. Utsatthet för hot och kränkningar de senaste 5 åren, efter kön, könsidentitet och könsuttryck, 15–29 år, 2019. Procent.

Källa: EU:s byrå för grundläggande rättigheter, EU LGBTI Survey II. 2019.

Vanligast att utsättas för hot och kränkningar av okända män

En majoritet av de som utsatts har besvarat frågor om vem de blivit utsatta av och var detta skett.⁶ Majoriteten av dem som svarat uppger att de blivit utsatta av någon de inte känner. Cistjejer och ickebinära uppger i högre utsträckning än övriga att de utsatts av en okänd person medan ciskillar i högre utsträckning än övriga blivit utsatta av tonåringar. Binära transpersoner blir i högre utsträckning utsatta av vänner och bekanta.

Det är vanligare för alla grupper att utsättas av män. Cispersoner uppger i högre utsträckning än ickebinära och binära transpersoner att de blir utsatta av män. Binära transpersoner uppger i högre utsträckning att de blir utsatta av både män och kvinnor vid samma tillfälle.

⁶ Ickebinära och intersexpersoner som utsatts för kränkningar och hot har besvarat frågan i lägre utsträckning än övriga. Cistjejer har besvarat frågorna i något högre utsträckning.

Vanligast att utsättas för hot och kränkning på allmän plats

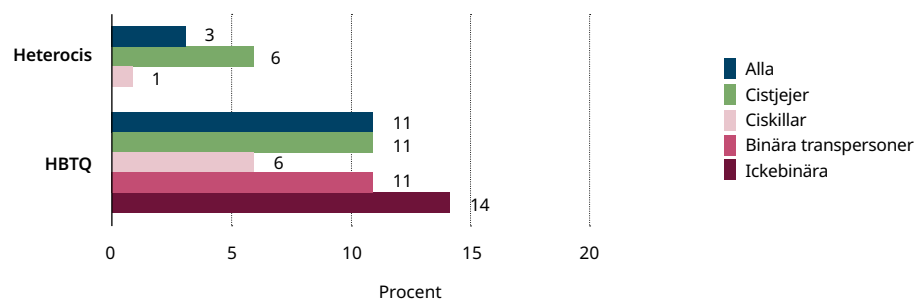
Det är vanligast att unga hbtqi-personer blivit utsatta för hot eller kränkning på allmän plats (18 procent). Det är minst vanligt att ha blivit utsatt på en vårdinrättning (2 procent). Det är en lägre andel av cispersonerna som blivit utsatta på internet eller i sociala medier i jämförelse med binära transpersoner. Det är även mer förekommande att cistjejer blir utsatta på kaféer, restauranger, pubar eller nattklubbar jämfört med andra hbtqi-personer.

Få anmäler hot och kränkningar

En betydande majoritet, 89 procent, av de svarande unga hbtqi-personerna uppger att de inte anmält incidenten till polisen.⁷ Bisexuella anmälde i något lägre utsträckning än homosexuella och personer med annan sexuell läggning. Den främsta anledningen att unga hbtqi-personer inte anmäler är att de inte tror att polisen kan eller skulle göra något åt det (55 procent). Andra relativt vanliga skäl att inte anmäla är att man inte tänkte på att man kunde anmäla eller att det inte var tillräckligt allvarligt (26 procent), att man inte litar på polisen (23 procent) eller att man tror att man kommer utsättas för homofobi eller transfobi av polisen (19 procent). Icke-binära anger i högre utsträckning än andra att de inte anmäler eftersom de inte litar på polisen (42 procent).

Vanligare att unga hbtq-personer utsätts för sexuella övergrepp

Resultaten från MUCF:s nationella ungdomsenkät visar att det är vanligare att unga hbtq-personer utsätts för sexuellt våld eller utnyttjande jämfört med unga heterocispersoner. Bland unga hbtq-personer är det 11 procent som svarar att de utsätts för sexuellt våld eller utnyttjande under de senaste sex månaderna, jämfört med 3 procent bland unga heterocispersoner (se Figur 3.6).

Figur 3.6. Andel unga som utsätts för sexuellt våld eller utnyttjande de senaste 6 månaderna, efter kön, könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning, 16–25 år, 2021. Procent.

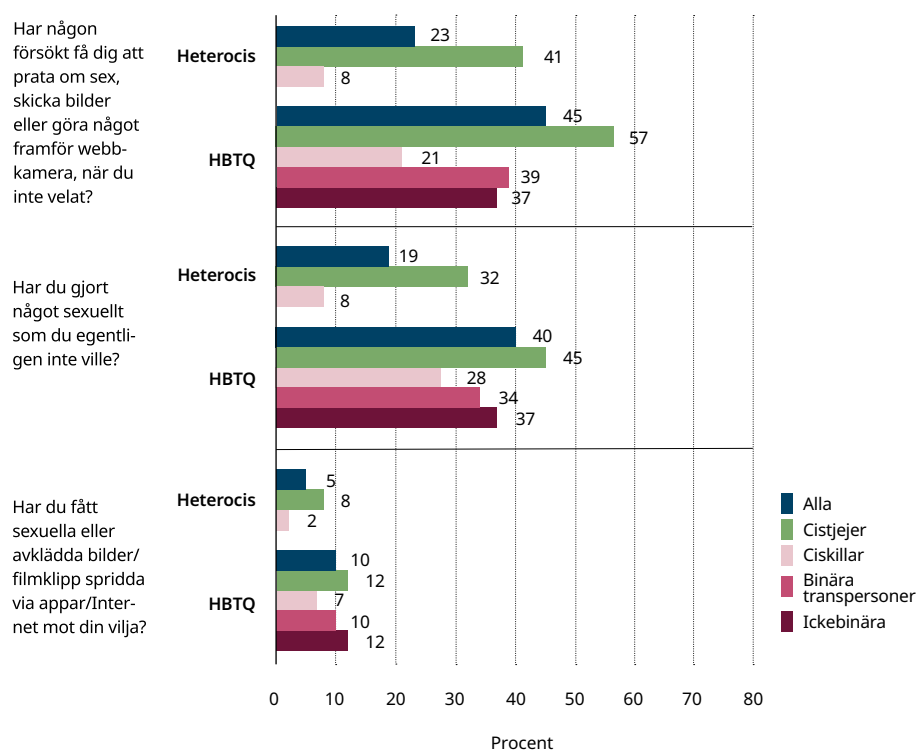
Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Nationella ungdomsenkäten 2021.

I den nationella ungdomsenkäten får unga även svara på om de har varit med om olika specifika situationer kopplade till sexuell utsatthet. Figur 3.7 visar att det är ungefär dubbelt så vanligt att unga hbtq-personer, jämfört med unga

⁷ Cistjejer som utsätts har besvarat frågorna i något högre utsträckning och icke-binära i något lägre än övriga.

heterocispersoner, varit med om att någon försökt få dem att prata om sex, skicka bilder eller göra något sexuellt framför en webbkamera som de inte velat. Det är även ungefär dubbelt så vanligt att unga hbtq-personer gjort något sexuellt som de inte velat eller att någon spritt bilder eller filmer på dem på internet, mot deras vilja. Bland både unga hbtq-personer och unga heterocispersoner är det tydligt att cistjejer utsätts i högre utsträckning än ciskillar.

Vad gäller övriga skillnader inom hbtq-gruppen är det genomgående unga hbtq-personer med funktionsnedsättning som i högre utsträckning än andra svarar att de utsätts. Inom denna grupp svarar 57 procent att de någon gång varit med om att någon annan försökt få dem att prata om sex, skicka bilder eller göra något sexuellt framför en webbkamera. Motsvarande andel bland unga hbtq-personer utan funktionsnedsättning är 42 procent. Bland unga hbtq-personer med funktionsnedsättning svarar 50 procent att de någon gång gjort något sexuellt som de egentligen inte ville. Motsvarande andel bland unga hbtq-personer utan funktionsnedsättning är 37 procent. Andelen som svarar att de fått sexuella eller avklädda bilder eller filmer spridda på internet mot sin vilja är 17 procent bland unga hbtq-personer med funktionsnedsättning och 8 procent bland unga hbtq-personer utan funktionsnedsättning.

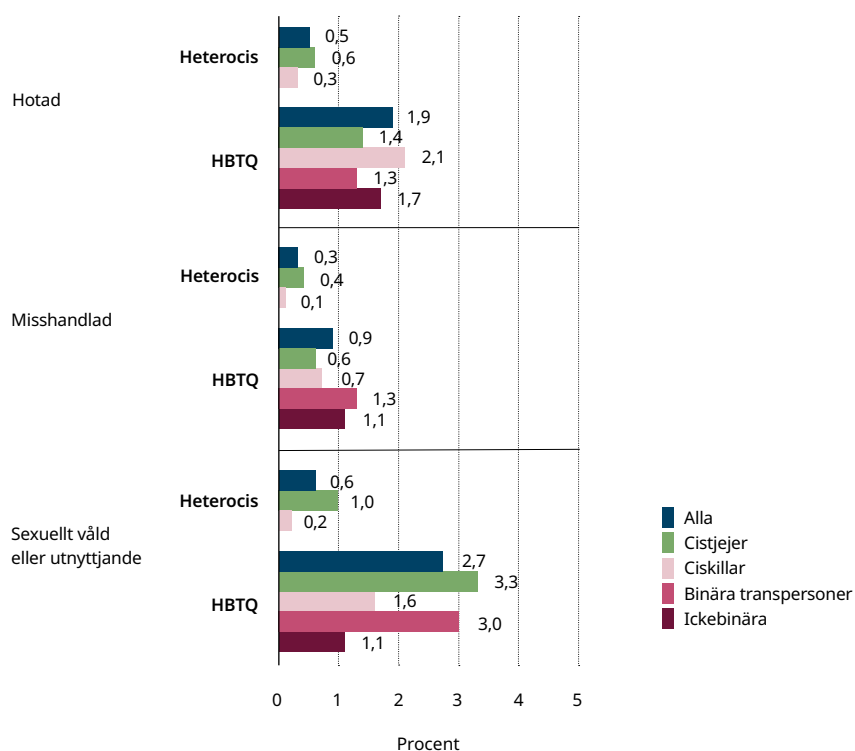
Figur 3.7. Andel sexuell utsatthet bland unga, efter kön, könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning, 16–25 år, 2021. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Nationella ungdomsenkäten 2021.

Vanligare att unga hbtq-personer utsätts för våld i nära relation

Resultat från ungdomsenkäten visar att det är vanligare att unga hbtq-personer utsätts för hot och våld i nära relationer. Figur 3.8 visar att det är vanligare att unga hbtq-personer utsätts för hot, misshandel och sexuellt våld eller utnyttjande av sin partner jämfört med unga heterocispersoner.

Vanligast är att unga hbtq-personer utsätts för sexuellt våld eller utnyttjande av sin partner (3 procent) följt av hot (2 procent) och misshandel (1 procent). Figuren visar också att inom hbtq-gruppen är cistjejer och binära transpersoner mer utsatta för sexuellt våld i jämförelse med ciskillar och ickebinära.

Figur 3.8. Andel unga som blivit utsatt för hot, misshandel eller sexuellt våld/utnyttjande av sin partner, efter kön, könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning, 16–25 år, 2021. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Nationella ungdomsenkäten 2021.

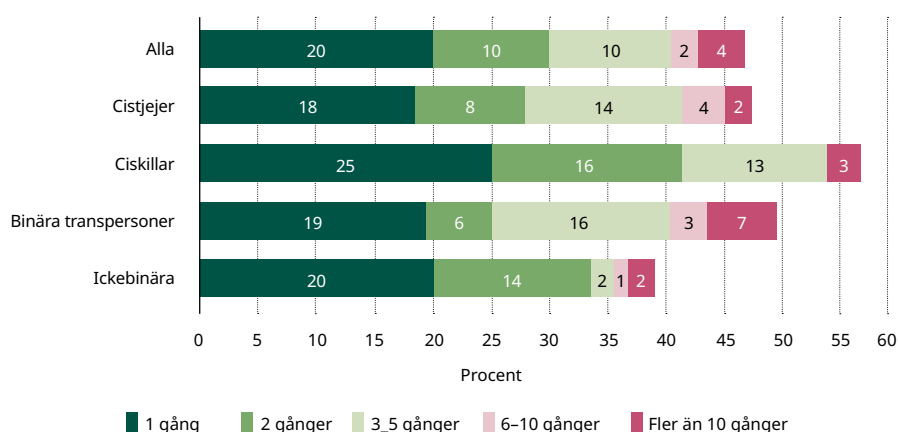
Inom hbtq-gruppen finns även vissa andra skillnader. För unga hbtq-personer med funktionsnedsättning är det vanligare att utsättas av sin partner för samtliga av sexuellt våld/utnyttjande (5 procent), hot (4 procent) och misshandel (3 procent) jämfört med unga hbtq-personer utan funktionsnedsättning (där motsvarande siffror är sexuellt våld/utnyttjande 2 procent, hot 1 procent och misshandel 0,3 procent).

Unga hbtq-personer som bor i en landsbygdskommun utsätts oftare av sin partner för hot (5 procent) och misshandel (3 procent) jämfört med unga hbtq-personer som ej bor i en landsbygdskommun (hot 2 procent, misshandel 0,7 procent).

Även unga hbtq-personer med utländsk bakgrund är mer utsatta vad gäller misshandel av partner (3 procent) jämfört med unga hbtq-personer med svensk bakgrund (0.5 procent).

Många unga hbtqi-personer har utsatts för fysiskt eller sexuellt våld

Som framgår av Figur 3.9 har hälften av de unga hbtqi-personerna blivit utsatta för fysiskt eller sexuellt våld⁸ i sitt hem eller någon annanstans (till exempel på gatan, i kollektivtrafiken eller på jobbet) under de senaste 5 åren på grund av att de är hbtqi-personer.⁹ Andelen som blivit utsatta för våld vid något tillfälle är lägst bland ickebinära och högst bland ciskillar.

Figur 3.9. Utsatthet för fysiskt eller sexuellt våld de senaste 5 åren, på grund av att personen är hbtqi-person, efter kön, könsidentitet och könsuttryck, 15-29 år, 2019. Procent.

Källa: EU:s byrå för grundläggande rättigheter, EU LGBTI Survey II. 2019.

Drygt hälften (56 procent) av de unga som besvarat frågeställningarna uppger att de blivit utsatta av en okänd person.¹⁰ Bisexuella uppger i högre utsträckning än andra att de kände förövaren sedan tidigare. Förövarna var nästan uteslutande män (94 procent) och våldet skedde framför allt utomhus (på gatan, ett torg, i en park, ett parkeringshus eller annan offentlig plats). Cistjejer blir i mycket högre utsträckning utsatta på ett café, en restaurang, en pub eller en nattklubb (35 procent jämfört med 12 procent bland ciskillar och 7 procent bland binära transpersoner). En majoritet av de svarande unga, 82 procent, uppger att de inte anmälde eller rapporterade situationen till någon, såsom polisen.

⁸ På engelska ”physically or sexually attacked”

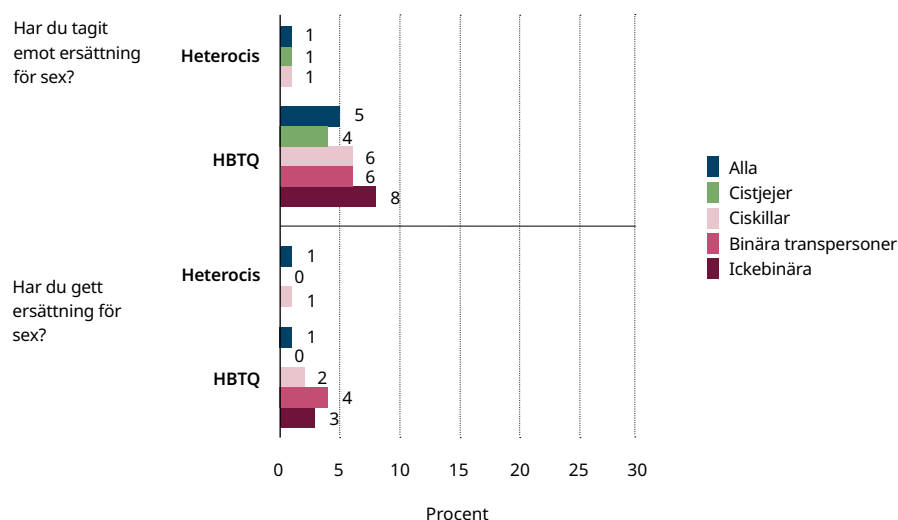
⁹ Antalet personer med intersexvariation som svarat var för få för att analyseras separat.

¹⁰ Unga ickebinära och unga intersexpersoner har besvarat frågorna om fysiska och sexuella övergrepp i lägre utsträckning än övriga.

Vanligare med sex mot ersättning bland unga hbtq-personer

Som Figur 3.10 visar har 5 procent bland unga hbtq-personer någon gång tagit emot ersättning för sex. Det är en högre andel än bland unga heterocispersoner (1 procent). När det handlar om att ha gett ersättning för sex är det ingen skillnad mellan grupperna (1 procent i båda grupperna).

Vad gäller skillnader inom hbtq-gruppen är det vanligast att unga homo-sexuella (12 procent) tagit emot ersättning för sex.¹¹ Unga hbtq-personer med funktionsnedsättning har i högre utsträckning (9 procent) tagit emot ersättning för sex jämfört med unga hbtq-personer utan funktionsnedsättning (4 procent).

Figur 3.10. Andel unga med erfarenhet av att ta emot och ge ersättning för sex, efter kön, könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning, 16–25 år, 2021. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Nationella ungdomsenkäten 2021.

Vanligare att unga hbtq-personer känner sig inkluderade i Sverige

I den nationella ungdomsenkäten ställs frågor som handlar om huruvida unga känner sig inkluderade i Sverige som land. Inkludering kan betyda olika saker och i enkäten ges därför följande förklaring som stöd ”med inkludering menar vi att du har möjlighet att delta i olika aktiviteter och påverka frågor och beslut som rör dig”.

Bland unga hbtq-personer känner sig 49 procent inkluderade i Sverige som land. Även om andelen får sägas vara låg är den något högre än bland unga heterocispersoner (44 procent). Inom hbtq-gruppen är det vissa skillnader. Unga hbtq-personer som bor i en landsbygdskommun, unga hbtq-personer vars föräldrar saknar eftergymnasial utbildning samt yngre unga hbtq-personer (16–20 år) känner sig i lägre utsträckning inkluderade, jämfört med unga hbtq-personer som ej bor i en landsbygdskommun, unga hbtq-personer vars

¹¹ Skillnaden är statistiskt säkerställd jämfört med unga bi-/pansexuella och de som är osäkra på sin sexuella läggning.

föräldrar har eftergymnasial utbildning och äldre unga hbtq-personer (21–25 år). Andelen som svarar att de känner sig inkluderade i Sverige som land:

- Unga hbtq-personer som bor i en landsbygdskommun: 38 procent
- Unga hbtq-personer som ej bor i en landsbygdskommun: 51 procent
- Unga hbtq-personer vars föräldrar saknar eftergymnasial utbildning: 40 procent
- Unga hbtq-personer vars föräldrar har eftergymnasial utbildning: 52 procent.

Unga hbtqi-personer har skilda åsikter om fördomar minskar eller ökar

I EU LGBTI Survey II framkommer att unga hbtqi-personer har olika upplevelser av hur fördomar och intolerans ökat eller minskat under de senaste fem åren. Enligt 40 procent av de svarande har fördomarna och intoleransen ökat och enligt 40 procent har de minskat, medan 20 procent menar att fördomarna och intoleransen är på samma nivå som för fem år sedan. Icke-binära upplever i störst utsträckning att fördomarna och intoleransen ökat medan ciskillar i störst utsträckning upplever att de minskat.

De unga hbtqi-personer som upplever att fördomar och intolerans minskat menar att den absolut största anledningen till mindre fördomar, intolerans och våld är hbtqi-personers synlighet och deltagande i samhället. Andra betydelsefulla orsaker är stöd från civilsamhället och positiva förändringar av lag och policy. Unga med intersexvariation anser att positiva förändringar i lag och policy är en särskilt viktig förklaring till mindre fördomar gentemot hbtqi-personer.

De unga hbtqi-personer som upplever att fördomar och intolerans ökat menar att den främsta anledningen till ökade fördomar, intolerans och våld är negativa uttalanden och ställningstaganden från politiker och politiska partier. Andra orsaker är brist på stöd från civilsamhället och att befintliga lagar och policyer inte tillämpas och upprätthålls.

4. Unga hbtqi-personers berättelser om trygghet och utsatthet

I detta avsnitt presenteras ungas berättelser om utsatthet och om hur de påverkas av samhällets attityder till hbtqi-personer. I avsnittet presenteras först ungas upplevelser av samhällets och omgivningens attityder. Därefter beskrivs ungas upplevelser av utsatthet och rädsla att utsättas. Slutligen presenteras unga hbtqi-personers tillit till olika samhällsinstitutioner och ungas erfarenheter av kontakter med olika myndigheter.

Skilda åsikter om hur samhällets attityder utvecklats

De intervjuade unga har olika upplevelser av samhällets attityder till hbtqi-personer och hur dessa utvecklats över tid. Det framkommer huvudsakligen två parallella beskrivningar av utvecklingen. En del unga lyfter att attityderna till hbtqi-personer

generellt förbättrats över tid, medan andra unga, framför allt transpersoner, lyfter att attityderna i samhället gentemot transpersoner har försämrats.

Vissa unga upplever en positiv utveckling, men med kvarstående utmaningar

De unga som lyfter fram att attityderna förbättrats upplever att hbtqi-personer accepteras i de flesta sammanhang, men att det finns individer som inte accepterar hbtqi-personer. En tjej beskriver att denna bredare acceptans uttrycks genom att omgivningen oftare ingriper när hbtq-personer utsätts för kränkningar.

Ja, det känns som att i och med människor nu vet mer om hbtq, och att det pratas mer om det, det börjar bli mer vardagligt, så känns det som att de är mer beredda på att ställa upp för människor som blir utsatta, och att det kanske blir mer, ja, men civilkurage och sådana grejer. Men också att man kan känna större support från människor som kanske tidigare inte visste om vad det var, eller som inte hade så stor förståelse för det. Så det känns som att det håller på att bli mer accepterat.

Tjej, cisperson, lesbisk, 19 år

En annan tjej, som också upplever ökad acceptans, beskriver samtidigt att acceptans inte är detsamma som att vara inkluderad på lika villkor.

Alltså, grejen är att det är ju accepterat, generellt, om vi snackar i Sverige, i dagens samhälle. Men det är accepterat, men fortfarande inte inkluderat. Till exempel, det är inget konstigt att jag säger att jag har en flickvän när någon frågar om jag har en pojkvän, men frågan är fortfarande: "Har du pojkvän?" [...] Alltså, lite tröttsamt är det att behöva ändå känna att det är inte standard liksom. Man behöver ändå tänka. Alltså, så här, det gör jag ändå "Ja, men kan jag säga till den här personen att jag har en flickvän?" [...] i de kretsarna jag har varit i så har det varit okej och accepterat. Jag vet inte. Det är ju självklart andra som kan säga helt annorlunda än vad jag tycker, [skrattar] men det är ju också skrämmande att veta att det finns personer som verkligen tycker att det inte är okej och tycker att det är en stor grej liksom. Vi är på god väg, men ändå inte hela vägen framme än.

Tjej, cisperson, lesbisk, 21 år

Tjejen upplever att omgivningen inte har något emot lesbiska, samtidigt finns ofta en förväntan att man ska vara heterosexuell, vilket tjejen beskriver som tröttsamt. Det framkommer också en underliggande osäkerhet om omgivningen kan reagera negativt om den sexuella läggningen kommer upp. Även om tjejen inte själv utsätts för påhopp finns det alltså en viss oro för att utsättas, vilket

leder till att tjejen gör en bedömning av om det är tryggt och säkert att vara öppen i ett visst sammanhang.

En homosexuell kille beskriver att det är många som vill prata om hbtqi-frågor, vilket kan vara positivt eftersom killen menar att framför allt heterosexuella killar behöver mer kunskap på området. Att personer är nyfikna kan alltså ses som ett uttryck för ökad acceptans i samhället. Samtidigt beskriver killen att det kan övergå till att bli alltför närgångna frågor, vilket kan kännas obekvämt och kränkande eftersom andra inte skulle få sådana frågor.

En person berättar om ett samtal med en äldre kvinna som gav personen hopp inför framtiden, eftersom kvinnan hade omprövat sin syn på hbtqi-personer.

Men vi började prata och det kom fram att hon var uppvuxen väldigt, väldigt kristet, och att hon höll fast vid det väldigt länge. Och vi pratade om hur svårt det var för henne att acceptera att hennes dotter då kom ut som lesbisk och hur lång tid det tog. Och det var så fint samtal, att även hon kände att hon kunde vara öppen [och] berättade att det kan vara svårt om man är äldre och vuxit upp i den typen av samhälle. Och även under samtalet så sa hon någonting som var en fördom, och hon till och med rättade sig själv, när hon sa det så kom hon på att: "Nej, men gud, varför sa jag så? Det är ju inte sant." Det är ett av mina finaste minnen, för det gav mig sådant hopp om att: "Det här, det kanske kan gå" [...] ibland så får man väldigt, väldigt hemska upplevelser, men det finns de där människorna som faktiskt försöker bättra sig.

Queer, könsneutral, asexuell, 21 år

En ickebinär person beskriver på liknande sätt att det känns bra att träffa personer som är öppna för att lyssna, och frågar när de inte förstår. I sådana situationer blir bristande kunskap om hur de ska göra rätt inte ett så stort problem, eftersom de är öppna för att lära sig.

Transpersoner upplever negativa attityder från samhället och omgivningen

Flera, framför allt transpersoner, beskriver att attityderna gentemot transpersoner försämrats under de senaste åren. I intervjuerna kopplar de i stor utsträckning förändringen till en ökad synlighet och hur transpersoner beskrivs i media.

En tjej beskriver den mediala och offentliga debatten som:

En plötslig våg av transfobi. Ja, när det förut, för några år sedan, var oförståelse, så känns det nu som att det blivit ganska, aktivt: "Transpersoner suger." Från vissa som hävdar sig vara feminister, vilket blir jättetragiskt, för då känns det som att folk som borde vara på ens sida, inte är det heller. Så jag känner väl ganska mycket att, ja, transfobiskt både i politiken, alltså från politiker, de beslut de fattar, och i media, vilka röster som förs fram.

Tjej, transperson, 20 år

En man resonerar på liknande sätt och menar att den ökade synligheten gör att personer i allmänhet tror att det blivit många fler transpersoner. Han menar att det i stället handlar om att transpersoner i högre utsträckning berättar att de är transpersoner, men även att ökad information kan göra att vissa förstår att de är transpersoner. Vidare lyfter han att det också kan göra att några tror att de är transpersoner, och senare inser att det inte var så, men att det inte förtar betydelsen av att fler transpersoner har möjlighet att förstå sig själva.

Folk vet ju vad det är nu. Förut så pratade man ju inte så mycket om det, det var ingen som kände någon som var trans och man sa inte det till andra människor, utan det var väl någonting man höll liksom lite för sig själv. Och nu när det väl har kommit så mycket information och folk pratar om det, då är det ju flera personer som kommer fram och säger att de är trans och då har man ju hört kommentarer om att: "Ja, men det är ju så många som kommer ut och säger att de är trans nu. Vad händer?" Och liksom så, men jag tror bara det var det som behövdes för att folk skulle inse det. Och sedan är det ju absolut folk som kan ha fel, men det är ju ändå viktigt att de personerna som kanske aldrig hade insett det annars, fick inse det.

Man, transperson, bi-/pansexuell, 21 år

Attityderna påverkar unga hbtqi-personer i vardagen

Flera unga hbtqi-personer upplever att attityderna i samhället och omgivningen påverkar deras liv och vardag på olika sätt. Flera, framför allt transpersoner, berättar i intervjuerna att den mediala bevakningen av hbtqi-frågor påverkar dem i deras vardag. Det handlar dels om att vinklingen av ämnet väcker obehag, dels om att det påverkar andras attityder till hbtqi-personer, i synnerhet transpersoner. Flera transpersoner beskriver att den mediala uppmärksamheten kring transfrågor specifikt lett till en ökad utsatthet. Några unga beskriver att de undviker att ta del av nyheter för att skydda sig själva från negativa attityder. En tjej berättar exempelvis att en av hennes strategier för att må bra är att inte läsa nyheter, eftersom "varje gång det kommer upp någon transnyhet, så är det bara en negativ nyhet". En kille säger att han inte kan få stöd från sin familj, på grund av att familjens bild av transpersoner formats av den mediala bilden.

Det är väldigt mycket att personer som inte är hbtq säger massa saker om det och hur det är. Och jag har hört väldigt många cispersoner som diskuterar om folk är trans eller om de inte är trans, när de inte har någonting med det att göra. Och att de ska döma folk utifrån hur trans de är. Och att om du passerar: "Ja, då är du trans", men om du inte passerar: "Då är du inte trans." [...] men sedan är det folk som är väldigt förstående och verkligen inte bryr sig om folk är hbtq, men sedan hör jag ju folk som säger: "Men jag bryr mig inte om folk är bögar, men jag tycker att det är äckligt." Och det tycker jag säger emot sig själv väldigt mycket, om du inte bryr dig hade du inte tyckt att det var äckligt.

Man, transperson, pansexuell, 21 år

En transperson beskriver vidare att debatten om transpersoner ofta innehåller felaktigheter och har en negativ vinkling och att hen därför undviker att läsa nyheterna.

Jag tycker att debatten om transpersoner är väldigt ... ja, vad ska man säga? Den är extremt full med faktafel och det är inte riktigt tillräckligt mycket motreaktion som får plats i media. Det är snarare de mer *reactionary*, de som går på känslorna och bara hittar på saker [för] att komma först. Samt att det inte är särskilt många transpersoner som får prata själva om sin egen upplevelse, utan det är alltid någon random läkare eller kulturprofil eller någon transfobisk förälder [skrattar] som pratar om sitt barn, utan att barnet är med. [...] det väcker ju självklart mycket känslor, och med tanke på att det handlar om min existens lite grann, så det är ju inte jättekul när folk ifrågasätter den. Men det går ju också [...] [att] undvika att läsa de nyheterna för att skydda sig själv.

Ickebinär, transperson, 18 år

Även en ung cisperson beskriver att det offentliga samtalet i media har en tydlig påverkan på omgivningens (negativa) attityder till hbtqi-personer:

Beroende på hur den offentliga debatten ser ut, så kommer det helt olika kommentarer och attityder från klasskamrater, och från skolpersonal, och andra. Faktiskt. Jag trodde inte att det skulle vara så illa nu, året 2021, men att när det är personer som är kritiska till att hbtqi-personer ska ha rättigheter, och friheter, och allt vad det nu är. Jag märker av en attitydförändring när debattartiklar publiceras, eller när TV-intervjuer publiceras, eller allt vad det nu kan vara. Att det, beroende på hur det offentliga samtalet ser ut, så är det väldigt, väldigt olika hur personer som kanske har "neutrala" eller lite smått negativa attityder till oss, så får man väldigt olika ... att det blir när medielandskapet och det offentliga samtalet skiftar, så skiftar ju givetvis de enskilda utövarna av maktstrukturerna också med den medieströmmen, och med den offentliga strömmen, så. Så rent praktiskt ökar antalet kommentarer.

Hbtq-person, cisperson, 16 år

En ickebinär person lyfter att en del av utmaningen ligger i att de flesta personer inte har tillräcklig kunskap för att kunna identifiera transfobiska uttalanden och skildringar i exempelvis populärkultur och media. Det gör att folk kan ta del av innehåll med transfobiska inslag utan att förstå det.

Flera intervjupersoner har även lyft fram att transpersoner inte inkluderas i det offentliga samtalet och debatten om frågor som rör transpersoner. En person beskriver exempelvis att transpersoner inte bjuds in att diskutera den könsbekräftande vården i media.

Nu har mycket inom vården diskuterats kring könsidentitet till exempel och då är det ofta personer som själva är cis som diskuterar hur de tycker att de vill hantera folk som inte är cis. Det är inte transpersoner som beskriver vad de behöver för att må bra eller för att känna sig trygg, eller för att kunna känna sig trygg hos en vårdgivare. Och jag tror att det är det som är inkludering. Det är att inkludera personen i fråga att prata om det.

Ickebinär, transperson, pansexuell, 25 år

En annan transperson beskriver att avsaknaden av inkludering i det offentliga samtalet och hur samtalet ser ut i dag, gör att det är svårt att adressera hbtq-frågor på ett nyanserat sätt. Han beskriver dels att frågorna behöver förenklas väldigt mycket för att anpassas till heterocispersoner och dels att han upplever att samtalsklimatet gör att hbtq-communityn inte kan ha olika syn på frågorna, eftersom andra skulle använda det emot hbtq-personers rättigheter.

Några berättar att attityderna och kunskapen i omgivningen påverkar när och på vilket sätt de vill vara öppna. En person som identifierar sig som agender använder ibland ickebinär för att beskriva sig själv för att slippa förklara vad agender betyder.

En bisexuell person, som skickat in en anonym berättelse, beskriver hur omgivningens bild också kan påverka den ungas bild av sig själv. Personen berättar exempelvis att uppväxten präglats av stereotyper om homosexuellas utseende och beteende, både hemma och på TV. Eftersom personen inte kände igen sig i de stereotypa bilderna ifrågasatte personen sin egen läggning.

Unga hbtqi-personer hoppas på fortsatt attitydförändring

Flera unga som uttrycker att samhällets attityder har blivit mer positiva över tid uttrycker också en förhoppning om att samhällets attityder ska fortsätta mot en ökad kunskap och acceptans för (alla) hbtqi-personer. Flera resonemang visar på att intervjupersonerna också vill se något mer. Några unga berättar att de vill ha en ökad representation av hbtqi-personer i olika delar av offentligheten. En del unga vill också se en faktisk normalisering, där hbtqi-personers identiteter och erfarenheter inte uttrycks som avvikande. I en gruppintervju beskriver några unga hur de skulle önska att samhället utvecklades.

Det offentliga samtalet, att det finns ju arenor där det pratas om, där våra erfarenheter lyfts, där vi lyfts, där man inte pratar om oss utan med oss. Men samtidigt så finns det ju hemska arenor där man liksom skriker död åt oss, och vill inskränka våra rättigheter på olika sätt. Så det är väldigt polariserad debatt, väldigt polariserad fråga. Det vet vi ju. Och att beroende på var i den polariseringen man befinner sig, och vilken offentlig person det är som skriver en debattartikel om unga transpersoner [skrattar] i media, så blir ju attityderna väldigt olika.

Hbq-person, cisperson, 16 år

Deltagare 1: Stonewall, och så vidare, och alla dessa prideparader, de ska inte vara förgäves, när vi till slut får höra: "Ja, ja, är ditt barn ickebinärt? Okej." Sedan går de vidare med livet. Det är utopin, tycker jag.

Ickebinär, cisperson, 21 år

Deltagare 2: Att inte behöva, liksom, att folk inte bryr sig på den nivån att du inte ens behöver komma ut, för det är en norm att du ... nej, men inte att det är normen, men att du behöver inte komma ut för att folk ska kunna tänka att: "Ja, men kanske." Det ska vara en möjlighet, utan att du behöver komma ut och alla blir chockade, liksom: "Vad hände där? Gjorde vi något fel?" Det ska vara en norm att det accepteras. Man vill liksom vara synlig, men osynlig samtidigt.

Tjej, cisperson, homosexuell, 16 år

För dessa unga är ett bra samhällsklimat för unga hbtqi-personer ett samhälle där människor ser det som självklart att en ny person de träffar skulle kunna vara hbtqi-person. Och om det visar sig att en person är hbtqi är det inte någon större sak än att människor tar in informationen och går vidare med livet, som den ena intervjupersonen uttrycker det.

Utsatthet för kränkningar, hot eller våld

Det är få av de unga som MUCF intervjuat som har egna erfarenheter av att utsättas för fysiskt våld i offentliga miljöer. Däremot har flera utsatts för fysiskt våld i skolan. Några intervjupersoner lyfter att de har vänner eller bekanta som blivit utsatta för fysiskt våld i offentliga miljöer.

Unga hbtqi-personer berättar om kränkningar i offentliga miljöer

Flera intervjupersoner lyfter att de har erfarenhet av kommentarer och verbala kränkningar som är kopplade till deras sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Flera beskriver att det också kan ta sig icke-verbala uttryck såsom blickar.

Jag har ingen konkret erfarenhet [av att utsättas för något i offentlig miljö], utan det är mer det här när man kanske går med sin flickvän, att folk kan ge blickar eller att folk kan lägga kommentarer. [...] Det kanske mer är det här, medvetenheten om att man kan utsättas, mer än just erfarenheten jag har hunnit ha, eller hunnit få. Men sedan också det man får höra från, ja, men sina vänner och bekanta, och det de har varit med om.

Tjej, lesbisk, cisperson, 21 år

En homosexuell kille beskriver på liknande sätt att han varit med om att en grupp killar ropat skällsord när han varit ute på stan med en kille han dejtade. Flera beskriver också att de känner någon annan hbtqi-person som utsatts för kränkningar, såsom skällsord eller annan kränkande behandling.

En person beskriver upprepad utsatthet för kränkande kommentarer, verbala påhopp och hot i offentliga miljöer.

Alltså, folk har ju slängt ur sig kommentarer och skrikit saker som jag kanske skulle tycka var väldigt hetsiga, och som jag gissar, skulle kunna vara kriminella att säga, men jag har aldrig upplevt fysiskt våld på offentlig plats, om det är det du frågar?

Hbtq-person, cisperson, 16 år

Personen beskriver vidare att personen utsatts för hot vid upprepade tillfällen, men att det inte var ”särskilt seriöst” eftersom de som utsatt oftast varit berusade. Samtidigt uttrycker personen att det är obehagligt att utsättas. Att personen inte uppfattar hoten och kränkningarna som allvarliga, trots att personen är medveten om att det kan röra sig om ett brott, skulle kunna förklaras av att kränkningarna och hoten blivit normaliserade och därför inte framstår som så allvarliga, trots att det personen beskriver kan röra sig om hatbrott.

Några berättar om utsatthet för sexuella trakasserier eller sexuellt våld

Några intervjupersoner berättar att de utsatts för sexuella trakasserier eller sexuellt våld i offentlig miljö eller på nätet. En person beskriver att det skett via nätet, där en vuxen person utgett sig för att vara ung hbtqi-person. En transperson beskriver att vuxna tagit kontakt på nätet då personen var minderårig och att det lett till sexuellt våld.

En kille beskriver erfarenheter av att ha blivit sexualiserad av framför allt heterokillar och berättar om händelser som kan utgöra sexuella trakasserier och ofredanden.

Men framför allt [...] har jag märkt på killar då, straighta killar då, eller vad de nu identifierar sig som, antar att om jag säger till någon att jag är hbtq, och då blir liksom ... och det är rätt vanligt att de, vad ska man säga, tar mig på rumpan, eller tafsar på mig, att de tror att: ”Ja, för att du gillar killar, då tycker du bara det är okej då liksom”. Men det är exakt samma sak om jag skulle vara kvinna liksom, det hade inte jag tyckt var okej. Så det har jag känt senaste, att det är väldigt vanligt faktiskt. Och det är ju ... jag har ju oftast inte sagt, eller jag har inte orkat, så här, bli sur, eller få någon stel stämning, men vissa gånger känner jag bara: ”Nej, alltså, inte okej”, och, ja, blir bara förbannad och irriterad. Så det känns som att det inte tas upp riktigt, det där, just ... för det är ju kränkande, det är det ju.

Kille, cisperson, homosexuell, 25 år

Killen beskriver att tafsandet normaliseras genom att det framhålls som att homosexuella killar skulle vilja att heterosexuella killar tar på dem på ett sexuellt sätt, trots att det är något som killen absolut inte vill och som känns kränkande.

Riskmedvetenheten påverkar unga hbtqi-personer

Även om de flesta inte direkt har utsatts för våld eller hot om våld framkommer det tydligt att flera unga reflekterat kring risken för att bli utsatt för våld som hbtqi-person. En person som flyttat från en stor till en mindre stad beskriver:

Ja, alltså över lag så känner jag mig ganska trygg, för att, alltså jag [passerar ju som heterosexuell]. Vad ska man säga? Alltså, jag gör inte så mycket ... utmärker mig själv, vilket ger mig kanske någon typ av [privilegium] när det kommer till sådant, att kunna känna mig trygg, just för att jag inte är särskilt könsöverskridande.

Kille, cisperson, gay, 20 år

Vidare beskriver intervjupersonen anpassningar av sitt beteende för att passa in i rådande normer för hur (heterosexuella) män förväntas bete sig, som att sitta med benen isär i kollektivtrafiken. En annan person, som är osäker på sin könsidentitet, beskriver liknande erfarenheter av upplevd trygghet i det offentliga rummet. På frågan om trygghet svarar personen:

Så trygg som man kan vara. Jag presenterar mig mestadels som en cisman liksom, så att det är inga konstigheter. Har väl, när jag haft mindre självförtroende kanske, klätt mig lite mer normativt liksom. Men det är ingen som bryr sig riktigt, är min erfarenhet.

Osäker på sin könsidentitet, queer, kanske asexuell, 22 år

Flera intervjupersoner beskriver däremot att de inte känner sig trygga som öppna hbtqi-personer. En intervjuperson beskriver att vara öppen som hbtqi-person som något som påverkar tryggheten i det offentliga rummet negativt:

Generellt sett, så går jag inte och är livrädd, det skulle jag inte säga, men självklart är jag nojig, det är jag. Jag är lite ... jag skulle väl säga att jag är lite rädd av mig i allmänhet, och osäker att gå ute själv till exempel. Men sedan har det kommit nu, de här senaste åren också, tanken på att: "Ja, nu när jag är öppen så finns det ju dessutom mer anledning och risk att jag kan råka illa ut", liksom. Så att nej, men det är klart, jag känner mig lite otrygg, men det har jag alltid gjort och jag vet inte riktigt vad det grundar sig i. Men samtidigt så när det kommer till den här hbtq-delen så, jag känner mig lite otrygg, det gör jag, men det är inte så att det tar över mitt liv.

Kvinna, cisperson, lesbisk, 21 år

Det som lyfts fram i citaten ovan är exempel på hur flera unga i intervjuerna betonar att oron för att utsättas som hbtqi-person inte styr deras liv och val, men att det är något de tänker på. I flera intervjuer framkommer också att det leder till att den unga anpassar sitt beteende för att passera som heterosexuell eller cisperson.

Flera unga beskriver även oron och rädslan som mer påtaglig än i ovanstående exempel. En person som bor i en stor stad beskriver hur känslan av otrygghet påverkar vardagen.

Allt ifrån liksom vilken rutt jag tar, till min närmaste tågstation, till vilka områden jag umgås i, var fikar jag med mina kompisar? Det skulle jag säga är ett stort hinder, eller vad man nu ska säga, i min vardag. Att det är någonting som jag tänker på nästan varje gång man drar upp kartan på mobilen, och tänker hur man ska ta sig från plats A, till plats B, kanske främst i mindre kända ställen. Där jag bor så är man ju van att gå en rutt, oavsett varför man går den rutten, men att man nu hört att: "På den gatan så brukar det finnas personer som slänger ur sig hemska kommentarer", eller om man ser att: "Oj, där är en bar där det verkar röra sig personer som kanske inte har så positiva attityder", att då undviker man de områdena.

Hbtqi-person, cisperson, 16 år

Ovanstående citat visar på att oron att utsättas för något som hbtqi-person för vissa unga leder till begränsningar i det dagliga livet, såsom vilka områden eller ställen den unga kan besöka eller känner sig trygg att över huvud taget passera genom. En transperson beskriver en ständig förhandling mellan att kunna uttrycka kön på det sätt man själv vill och att slippa bli utsatt för något.

Så jag tycker ett uttryck som förklarar det ganska bra är det här att man maskerar sig själv hela tiden. Så att relationen till vad är det som är jag och vad är det jag gör för att folk ska vara bekväma med mig, är väldigt svårt att veta. I mitt fall, så passerar jag väldigt feminint i dag och det är ett ganska aktivt val för att det är enklare för mig. Det har inte jag gjort som yngre. Som yngre gjorde jag inte det och jag var på ganska tydlig väg mot att passera väldigt maskulint, men det var väldigt svårt för mig för att jag har en väldigt liksom kvinnlig approach i hur jag upplevs. Jag är ganska kort, jag har kvinnlig kropp, så det krävdes väldigt mycket för mig att passera som manlig, vilket i sig skapade sin problematik. Så i mitt fall så har det ju varit en resa i "Vad vill jag göra för att vara bekväm med mig själv? Vad är jag villig att stretcha på i relation till hur folk kommer behandla mig?"

Icke-binär, transperson, pansexuell, 25 år

Som personen beskriver det är det inte möjligt att vara och uttrycka sig själv som önskat utan att det får, eller riskerar att få, negativa konsekvenser. Genom att ständigt anpassa sig efter rådande normer blir det också svårt att skilja på det man gör för att skydda sig själv och det man gör för att man själv vill uttrycka sig på det viset.

Att passera eller inte passera påverkar ungas trygghet

Som det går att utläsa av flera av de ungas berättelser ovan påverkas den faktiska och den upplevda risken att utsättas av om personen passerar som heterocis-person eller inte. Flera unga resonerar kring hur trygghet och synlighet hänger ihop på olika sätt. När unga beskriver rädslan att utsättas för något är det ofta förknippat med att de tror att omgivningen kan uppfatta dem som hbtqi-personer. Anledningen kan exempelvis vara att många i bostadsområdet känner till att den unga är hbtqi-person, att personen är där tillsammans med en samkönad partner eller att personen har ett normbrytande könsuttryck. En ickebinär transperson beskriver exempelvis hur hen oftast passerar som könsbinär, vilket hen upplever bidrar till minskad utsatthet i offentliga miljöer.

Jag har tänkt väldigt mycket på det på senaste tiden, det här med att vara osynlig, och att hur det kan vara både någonting som är extremt jobbigt, men samtidigt så kan det också vara en typ av, inte privilegium, men [...] det faktum att jag inte är synlig, gör också att jag inte blir utsatt, i alla fall i vissa situationer. Till exempel i offentlig miljö så är det extremt få situationer där någon har betett sig transfobiskt mot mig, för att jag är osynlig på det sättet. Men samtidigt så betyder ju det också att det är inga positiva situationer heller.

Ickebinär, transperson, 24 år

Samtidigt som osynligheten bidrar till en minskad utsatthet berättar hen hur osynligheten har negativa konsekvenser, eftersom det gör att hen blir sedd som ett annat kön än hen är. En tjej beskriver omvänt hur hennes synlighet som transperson bidrar till ökad utsatthet och rädsla för att utsättas.

Ja, jag har inte varit med om något sådant [hot eller misshandel] ännu, men det känns absolut som en tickande bomb. [...] när det öppnar upp igen [efter covid-19-restriktionerna], och fler kommer vara på universitetet, kommer jag träffa på fler folk. Och samma sak när fler folk är ute på stan mer, och jag själv är ute på stan mer så, ja, det känns väl bara som att någon gång kommer det komma.

Tjej, transperson, 20 år

Samma person beskriver att en bidragande faktor till otryggheten är att många där hon bor och arbetar känner till att hon är transperson, vilket skapar otrygghet.

Andra individer påverkar om platsen känns trygg

Som delvis framkommer ovan, finns det vissa platser som personerna upplever som tryggare än andra. En viktig faktor är vilken typ av område och kommun de unga hbtqi-personerna befinner sig i. Flera beskriver exempelvis att förorter, socioekonomiskt utsatta områden och mindre orter kan upplevas som mindre trygga för hbtqi-personer. Andra beskriver områdets trygghet i mer relativa termer, exempelvis att de undviker gator där besökarna till en lokal tolkas som negativt inställda till hbtqi-personer eller att de undviker platser där det rör sig sportsupportrar i anslutning till en match. Gemensamt för dessa berättelser är att unga hbtqi-personer känner sig otrygga i områden och på platser där de tror eller har tidigare erfarenhet av att andra i området/på platsen tycker illa om hbtqi-personer, särskilt om de tror att någon kan tänkas agera på sin negativa inställning. Flera uttrycker att de utsatts av, eller undviker platser där det rör sig, män i grupp.

Liksom gällande skolan och sjukvården, beskriver intervjupersoner att det från samhällets sida går att signalera att även det offentliga rummet är tillgängligt för hbtqi-personer. En bisexuell tjej som bor i en större stad berättar hur samhällets synliga stöd för hbtqi-personer kan göra det offentliga rummet mer tryggt.

Jag vet inte exakt om det här är relaterat, men jag märker att just prideflaggan, att när den har satts upp runt om i staden till pride [...] Att jag känner mig mer trygg för att det finns där. Det blir som en slags signal typ: "Du kan lita på mig, om du ska få skit, så tänker jag ta halva." Att det blir liksom ... nej, men typ tryggare, jag bara känner mig trygg.

Tjej, cisperson, bisexuell, 15 år

Genom att kommunen sätter upp symboler som synliggör och visar stöd för hbtqi-personers rättigheter ökar tryggheten att röra sig i staden. Senare i intervjun med samma person lyfts också behovet av symboler även när det inte är ett lokalt prideevent, för att känna sig sedd och trygg året runt.

Att vara hbtqi-person med utländsk bakgrund kan leda till särskild utsatthet

Flera unga hbtqi-personer med utländsk bakgrund beskriver en särskild utsatthet, där de utsätts för både rasism och hbtqi-fobi. En lesbisk tjej, som själv beskriver sig som invandrare, beskriver i en anonym berättelse att hbtqi-personer som har utländsk bakgrund eller är utrikes födda inte representeras i hbtqi-sammanhang och att de är mer utsatta, bland annat på grund av att de bor i förorter. En bisexuell kille skriver i en anonym berättelse hur utsattheten som hbtqi-person och som person med utländsk bakgrund hänger samman med omgivningen:

Jag är född i Sverige men [...] min familj har rötter från Mellanöstern. I butiker, skola och på fritiden har jag blivit utsatt för rasism, främst under mina tonår. [...] När jag var väldigt liten fick jag veta att homosexualitet var fel, äckligt och onaturligt enligt kristendomen och vår kultur. Därför anammade jag dessa tankar och var starkt och öppet homofobisk väldigt länge, även när jag insåg att jag själv är bisexuell. Jag växte upp i ett socioekonomiskt utsatt område som var invandrartätt och alla barn i området gick i princip i samma skola. Detta ledde till att de allra flesta omkring mig var kristna eller muslimer och alla hade anammat samma homofobiska och transfobiska tankar.

Man, bisexuell, 20 år

En intervjuperson som migrerat till Sverige beskriver att hen var med om en incident på ett bibliotek efter att personen nyligen kommit till Sverige. Vid besöket kom en kvinna fram och började skrika på hen och gick därifrån. Strax därefter kom kvinnan tillbaka och spottade mot personen för att sedan försvinna. Medan personen inte är helt säker på om påhoppet berodde på att hen är hbtqi-person var det möjligt att läsa personen som hbtqi-person vid tillfället, eftersom hen bar en regnbågssymbol. Det är även möjligt att påhoppet hade något annat motiv, exempelvis rasistiskt motiv.

En annan intervjuperson beskriver erfarenheter av att som hbtqi-person med utländsk bakgrund hamna i kläm mellan olika fördomar. Personen är å ena sidan särskilt orolig att möta negativa attityder till hbtqi-personer från andra med utländsk bakgrund, på grund av tidigare erfarenheter, å andra sidan orolig att möta, och möter, negativa attityder till personer med utländsk bakgrund från personer med svensk bakgrund.

I intervjuer med unga hbtqi-personer med migrationserfarenhet lyfter också flera hur svårt det kan vara att känna trygghet efter att ha levt i ett samhälle där hbtqi-personer inte accepteras alls eller förföljs. I en fokusgrupp diskuterar två personer som sökt asyl i Sverige att tryggheten inte kommer automatiskt med att leva i ett samhälle med större acceptans för hbtqi-personer. En av deltagarna, som beskriver sig själv som queer, berättar om en kvarvarande otrygghet, som delvis är kopplad till ptsd (posttraumatiskt stressyndrom), och osäkerhet över hur hen ska uttrycka och presentera sig själv i Sverige. Förekomsten och påverkan av ptsd bland asylsökande hbtqi-personer är något som också framkommit i tidigare studier (Gröndahl 2020). En av de andra deltagarna i fokusgruppen utvecklar:

När jag flyttade hit, när jag var [i 20-årsåldern], hade en stor del av mitt liv spenderats i en väldigt, väldigt stängd garderob. Det påverkar ens identitet mycket mer än folk förstår. När jag kom hit, tycker jag att jag såg mycket mer positiv representation och uppmuntran att vara sig själv. Och något annat som jag visste om innan jag flyttade hit, är att det finns ett starkt skydd mot diskriminering, och det är ett väldigt annorlunda sammanhang. Så det uppmuntrade mig att faktiskt kunna uttrycka och utforska min identitet för första gången, på ett väldigt fritt sätt. Men jag tror det folk missförstår, särskilt när det kommer till hbtq-flyktingar, är att friheten i sig själv inte är en lösning. Därför att du kommer från en väldigt, väldigt lång period av extrem mental stress och trauma. Det försvinner inte så fort du hamnar i en bättre situation. Det är inte så människor fungerar. Och väldigt ofta tror jag att det jag har stött på här är att jag, trots den stora frihet och öppenhet jag ser, fortfarande har ett eko av mina tidigare erfarenheter som kommer tillbaka och färgar upplevelserna av världen här.¹²

Ickebinär, transperson, 25 år

Flera, bland annat personerna i fokusgruppen, beskriver att deras tidigare utsatta situation som hbtqi-personer lett till ptsd eller aktivt trauma, vilket i sin tur gör det svårt att känna sig säker i Sverige, även om omgivningen är uppmuntrande och det finns diskriminerings- och hatbrottslagstiftning på plats. En av personerna i fokusgruppen berör också utmaningen att vara en minoritet i minoriteten, där samhällets inställning till invandring och flyktingar också påverkar känslan av trygghet. En annan person utvecklar att det krävs både tid och stöd för den som levt i en mycket utsatt situation för att kunna känna sig trygg, även i ett samhälle som präglas av större öppenhet och frihet.

En intervjuperson som är uppvuxen i Sverige beskriver erfarenheter av att utsättas för ett fysiskt påhopp som på grund av sin hbtqi-identitet i samband med att personen besökte sina föräldrars födelseland. Detta har på liknande sätt skapat otrygghet som tar tid och stöd att lära sig att hantera.

Sociala medier är en arena för både stöd och utsatthet

På samma sätt som det finns fysiska platser som upplevs som både trygga och otrygga, finns liknande upplevelser av miljöer på internet och i sociala medier. Å ena sidan berättar de unga om ett hetsigt och hatiskt samtal, där de själva eller andra utsätts för elaka kommentarer, påhopp eller andra obehagliga upplevelser. Å andra sidan beskriver de nätet som en arena för gemenskap och ett sätt att få relevant kunskap. En kvinna berättar:

¹² Intervjun är översatt från engelska.

”

Ja, klimatet [på sociala medier] skulle jag säga, det är ju ganska hetsigt, som det nästan alltid har varit. [...] Sedan, självklart så ser ju klimatet ganska olika ut beroende på vilka man följer, och jag upplever att jag har aktivt valt att bara följa människor jag mår bra av, och kanske begränsa lite att jag är ute och surfar på ställen som jag inte riktigt valt, utan ... Jag är sällan ute på "utforska", eller "for you"-pages¹³ och sådana saker. Jag håller mig gärna till dem jag följer och det är det. Men självklart så följer jag lite informationssidor där jag tycker att det känns mer accepterande, men det finns också väldigt, väldigt mycket människor som går emot att man har börjat prata mer om [hbtqi]. Så det är ... folk står upp för sig själva, men finns det också väldigt många som är där och försöker tysta ner.

Kvinna, cisperson, lesbisk, 19 år

En tjej beskriver sin upplevelse av sociala medier som i huvudsak positiv.

”

Väldigt, väldigt positivt. Alltså, men det är ju också vilka medier man följer, och så. Alltså, min Instagram är inte som någon annans, om man säger så. Så för mig är det ju väldigt positivt, och som jag nämnde tidigare så har jag ju många hbtq-vänner. Och, ja, så det blir en bra diskussion, en väldigt öppen diskussion.

Tjej, cisperson, 20 år

För tjejen är sociala medier en plats att prata med sina hbtq-vänner. Det framgår också att tjejen aktivt väljer vad som ska synas i hennes sociala medier.

Ett annat exempel är en 14-åring som i en anonym berättelse beskriver att andra ger uttryck för fördomar både generellt och direkt riktat till enskilda individer på sociala medier. Samtidigt förklarar personen att det också är en plats att träffa andra hbtqi-personer, vilket personen saknar utanför internet.

”

Ibland hittar man till och med kommentarer som säger att de ska be för mig. "hoppas du blir bättre snart" och "det är bara en fas" är även ofta använda. I andras kommentarsfält hittar man ofta även kommentarer som "jag kan göra dig hetero". Jag har haft personer skriva till mig privat och bett mig att inte existera. Sociala medier är en av de värsta platserna för hbtq+-personer i min erfarenhet. Men ibland kan de skapa en samhörighet och man hittar ofta andra personer med samma problem som en själv. Jag önskar att det var normaliserat att ha sådana grupper i verkligheten, och att jag inte behövde känna mig dömd för att ens tänka att jag ska gå dit.

Osäker på sin könsidentitet, bisexuell, 14 år

¹³ Funktioner i sociala medier som föreslår innehåll för dig som användare.

En person som är förtroendevald på poster i flera organisationer på både lokal och nationell nivå upplever för det mesta att det inte är några problem att vara hbtqi-person i sina olika engagemang, men personen har samtidigt erfarenhet av hot och hat från externa aktörer, som har stor inverkan på organisationerna, deras medlemmar och förtroendevalda.

Men jag kan väl säga att framför allt som engagerad som då offentlig ... kalla mig själv offentlig person känns så mycket som en överdrift, men att det kan mangla in kommentarer, och då är det ju oftast en organiserad hat- och hotvåg, av mina spekulationer, en grupp pojkar som inte har något bättre för sig. Och att det då är externt, snarare än internt i organisationen, eller i rörelsen, utan att det handlar om externa aktörer som på olika sätt hotar, och hatar, och trakasserar för att man inte ska engagera sig, för att organisationen inte ska kunna genomföra event. [...] jag tänker att det är ju vissa frågor som ... ogillar att kalla dem kontroversiella, men frågor som skapar mycket känslor. Det kan vara allt ifrån att konstatera att rasism existerar, och att man kanske borde jobba antirasistiskt, till frågor om hbtqi-personers rättigheter, och där tänker jag särskilt på transbarns rättigheter till vård, könsbekräftande vård. Och att, ja, men att diskutera det på nätet, eller diskutera det på andra forum som sprids på nätet, att det kan, i vissa fall, leda till att om fel personer kollar på det och är tillräckligt sura över det, så gör [de] något med det [...] Men att, ja, de flesta organisationer jag är aktiv i har ju planer för att hantera hat och hot på olika sätt. Och att det finns ju stöd att få, men att det kanske inte alltid känns värt att ta den hjälpen.

Hbtqi-person, cisperson, 16 år

Förekomsten av hot och hat gentemot företrädare som tillhör en minoritetsgrupp redovisas också i en rapport av Sveriges ungdomsorganisationer och liknande resultat framkommer i MUCF:s studie om hot och hat mot civilsamhället gällande de som driver opinion om hbtqi-frågor och antirasism (LSU, 2020; MUCF, 2022b).

Tillit till samhället och tillgång till samhällsservice

De flesta av de unga som MUCF intervjuat har inte haft någon omfattande kontakt med myndigheter, utöver skola och vård, och saknar därför i många fall personliga erfarenheter. De som haft kontakt med myndigheter, där det kommit upp att de är hbtqi-personer, beskriver erfarenheterna av dessa kontakter i övervägande negativa ordalag. Detta rör sig framför allt om asylsökande, men även om personer som anmält övervägt att anmäla kränkningar. I intervjuerna beskriver flera unga en bristande tilltro till delar av samhället.

Framför allt unga transpersoner beskriver låg tilltro till samhället

Utöver att påverkas i vardagen av negativa attityder beskriver flera en bristande tilltro till olika delar av samhället, såsom politiker, myndigheter, nyhetsmedia och företag.

I en fokusgrupp som bestod av både cis- och transpersoner beskriver de unga att de inte känner förtroende för att varken politiker eller företag som deltar i prideevenemang faktiskt stödjer hbtqi-personers rättigheter, utan att stödet handlar om att få röster, makt eller pengar. En av personerna, som ställer sig skeptisk till både politikerns och företagets stöd för hbtq-personer, uttrycker: ”Jag tar ingen av dessa reklam [på] allvar, tills de visar dessa regnbågsflaggor åtminstone i Polen.” De unga beskriver alltså stödet från företag och politiker som något ytligt som görs för att vinna en fördel, så länge det inte riskerar att leda till några ekonomiska konsekvenser, såsom förlorade kunder.

Särskilt unga transpersoner bland intervjupersonerna uppger att de saknar tillit till bland annat politiker, myndigheter och nyhetsmedia. Tidigare undersökningar visar också att transpersoner som grupp har lågt förtroende för de flesta samhällsinstitutioner och politiker (Folkhälsomyndigheten, 2015; RFSL, 2017).

Bland annat uttrycker intervjupersoner stor frustration och uppgivenhet över att Sverige inte har genomfört ändringen av könstillhörighetslagen. En tjej uttrycker stor besvikelse över att politiska åtgärder uteblir.

Jag känner så här, att jag är väldigt besviken och blivit väldigt, ja, men [sviken] av politiker, som har sagt i hur många år att en ny translag ska komma, men aldrig gör någonting. Som har sagt att det är långa köer för transpersoner, men ingen förändring sker, alltså det känns bara som att det blir värre, och att ingen bryr sig om oss.

Tjej, transperson, 20 år

Vidare ställer hon sig frågan: ”Ifall vi till och med har barnkonventionen som lag och inte det gör någonting, alltså vad spelar ens de här lagarna för någon roll i slutändan?” Hon uttrycker också en dyster syn på framtiden eftersom hon inte har någon tilltro till att situationen kommer att förbättras. En ickebinär person uttrycker även misstro mot svenska myndigheter, både som transperson och utifrån andra erfarenheter.

Det påverkar inte bara hur jag tänker på mig själv, hur myndigheter förhåller sig till mig som transperson, utan bara generellt. Att, okej, men de kan svika mig så här mycket. De kan svika transpersoner generellt, så här mycket, utan några konsekvenser över huvud taget. Okej, men vad mer kan de göra, utan några konsekvenser över huvud taget? Och [...] det går ihop med andra erfarenheter jag har av hur Försäkringskassan behandlar folk med funktionsnedsättningar, och andra grejer. Och att det finns hur många olika aspekter som helst, där det känns som att staten, eller samhället, inte tar hand om dem som verkligen behöver det.

Ickebinär, transperson, 24 år

En kille, som också är transperson, uttrycker att Sverige ”går bakåt hela tiden” och som samhälle inte gör något för att minska transpersoners lidande. I en annan fokusgrupp uttrycker alla tre deltagarna att samhällets, myndigheters och politikernas bristande bemötande av transpersoner och frågor om transpersoners rättigheter begränsar deras möjligheter till demokratiskt deltagande.

Blandade erfarenheter av kontakt med myndigheter

De flesta unga hbtqi-personer beskriver sina erfarenheter av kontakt med olika myndigheter som begränsade. Några berättar att de haft kontakt men enbart genom blanketter, eller att deras könsidentitet eller sexuella läggning inte varit relevant i sammanhanget. Det finns ett par personer som haft kontakt med myndigheter rörande diskriminering eller misstänkt hatbrott. I dessa fall är erfarenheterna både positiva och negativa. Flera av intervjupersonerna har erfarenhet av att söka asyl, dessa erfarenheter är i huvudsak negativa.

En man uttrycker att det är skönt att inte ha haft så mycket med myndigheter att göra, men tror samtidigt inte att sexuell läggning hade påverkat kontakten på något sätt.

Mm, alltså lyckligt nog så har jag inte behövt liksom tala med myndigheter, men jag kan tänka mig att ... för jag tror inte att min identitet hade varit något bekymmer för någon myndighet, men jag kan tänka mig att transpersoner och ickebinära kan ha en väldigt tuff tid med myndigheter, när det kommer till deras kön och deras namn [...]

Man, cisperson, gay, 20 år

Mannen, som är cisperson, påtalar att ickebinära och binära transpersoner troligen har större bekymmer, om de saknar identitetshandlingar som stämmer överens med deras namn eller könsidentitet, något som också kommit upp i flera olika sammanhang. Flera transpersoner beskriver att detta är en utmaning i de sammanhang där de varit tvungna att ange sitt personnummer. Det beskrivs

alltså som en bredare utmaning som påverkar transpersoner i exempelvis utbildning, arbete och vård.

En man som är transperson har negativ erfarenhet av stöd från Arbetsförmedlingen. Eftersom han var långtidsarbetslös fick han hjälp med en praktikplats från Arbetsförmedlingen. På praktikplatsen blev han dåligt behandlad som transperson av både chef och kollegor. Det gjorde att han avslutade praktiken och berättade om anledningen för sin handläggare på Arbetsförmedlingen. Detta ledde dock inte till någon reaktion från handläggaren. Konsekvensen av att ha blivit dåligt behandlad som transperson på sin första arbetsplats, och att myndigheten inte agerade när de fick kännedom, gjorde att mannen inte kände sig värdefull, behövd eller sedd. Det ledde också till att han skrev ut sig från Arbetsförmedlingen och var utan sysselsättning eller insats under flera års tid. På frågan om hur myndigheten skulle kunna agera på bättre sätt svarar han att de behöver utbilda sig.

Jag vill säga totalt demolera Arbetsförmedlingen för jag [skrattar] har haft så dåliga erfarenheter med Arbetsförmedlingen, så jag ... det är en sådan där smutsig strumpa som man inte ens vill ta i. Det är typ så jag känner inför Arbetsförmedlingen. Men alltså, de behöver utbildning för att kunna hantera hbtq-personer och bara veta: "Hur ska vi agera? Hur ska vi kunna göra så att de här personerna kan komma ut i arbetslivet och känna sig trygga och inte behöva oroa sig över att deras könsidentitet eller sexualitet påverkar deras möjligheter till arbete?" Det är väl det jag kan tänka mig att de behöver utbildning på hur de ska agera.

Man, transperson, homosexuell, 25 år

Få har erfarenhet av att anmäla brott

Trots att flera intervjupersoner beskriver att de utsatts för olika kränkningar på grund av deras hbtqi-identitet är det få som har erfarenhet av att anmäla kränkningarna till polisen.

En person som är mycket engagerad i föreningslivet har dock gjort flera anmälningar om hot och hat till polisen.

Nej, men det har varit ett antal tillfällen där det varit liksom väldigt grova kommentarer, det har varit, ja, men påhopp, och hot, och hat. Och, ja, men så här: "Vem tror du att du är? Prata inte om de här frågorna, tönt" är ju inte så där jättestörigt, är det ju så klart ... alltså, då brukar jag mest skratta bort att folk är så dumma i huvudet. Men att när det kommer till liksom faktiska, väldigt allvarliga hot, och hat, att det ... liksom hjärtat hoppar ett extraslag, och då, om det känns extra grovt, och man har den tiden och kapaciteten för att göra sådana anmälningar, så har jag gjort det. Och det går ju ut ... det är ju rätt så smidigt att göra en självanmälan, men sedan har ju allt lagts ner på grund av brist på bevis för att folk är anonyma på nätet. Så.

Hbq-person, cisperson, 16 år

Medan själva anmälningsprocessen beskrivs som smidig berättar personen att bemötandet i samband med anmälningarna varit varierade, beroende på vilken myndighetsperson personen träffat. Den samlade erfarenheten av att anmäla brott har också påverkat personens förtroende för myndigheter.

En ickebinär person som utsatts för påhopp beskriver i intervjun att det är svårt att veta hur man ska söka hjälp och om det är lönt att söka hjälp från polisen om man blir utsatt som hbtqi-person. Personens osäkerhet beror både på erfarenheter från sitt tidigare hemland och erfarenheter som andra hbtqi-personer har av polisen i Sverige.

Och efter vad jag har erfärut från att ha pratat med svenskar om det här, känns det inte som att det finns kunskap eller erfarenhet av att prata med polisen. Eller från flyktingar hör jag om situationer där det var svårt. Och det känns bara, jag känner mig osäker, om det skulle hjälpa eller inte. Liksom, det är väldigt motsägelsefull information. Det är väldigt ... och i många situationer har jag interagerat med vakter och några poliser som kommer och de verkar trevliga och är väldigt lätta att prata med, men samtidigt hör jag om situationer där aktivister har, du vet, blivit slagna av nazister och polisen inte gjorde något.¹⁴

Ickebinär, transperson, 25 år

Medan de egna erfarenheterna av kontakt med polisen över lag alltså varit positiva skapar berättelser från vänner och bekanta om att polisen inte agerat när personer blivit utsatta för våld av nazister osäkerhet. Som framkommer i resultaten från EU LGBTI Survey II är tankar om att det inte är lönt att kontakta polisen eftersom det inte kommer leda någonstans eller att polisen har fördomar gentemot hbtqi-personer relativt vanliga anledningar till att hbtqi-personer

¹⁴ Intervjun är översatt från engelska.

avstår från att kontakta polis när de varit med om kränkningar eller våld som hbtqi-person.

Asylprocessen upplevs som påfrestande och otrygg

Flera hbtq-personer som sökt asyl beskriver att processen är påfrestande och att det saknas förståelse för hbtq-personers utsatthet. Det framkommer även att de ser brister i Migrationsverkets bedömningar.

En person beskriver att bristen på information och kommunikation skapat stor otrygghet under asylsökningens processen. Personen beskriver att erfarenheterna innan och under migrationen lett till ptsd och påverkar hur hen förhåller sig till olika situationer, såsom i relation till myndigheter. Att bli skickad mellan kommuner utan information och till ett boende utan någon kunskap om vilka andra som befinner sig där skapade därför stor otrygghet. Personen upplevde det, på grund av tidigare erfarenheter av myndigheter, som en risk att ställa krav som hbtqi-person. Trots osäkerhet adresserade personen att hen kände sig otrygg som hbtqi-person på det boende hen tilldelats och upplevde att hen behövde anpassa sitt könsuttryck för att inte väcka reaktioner från andra boende.

Och pressen jag har känt att jag behöver vara artig och tyst och inte prata om det här. Så, jag var stressad. Och jag bara fortsatte att påpeka att det är väldigt svårt för en hbtq-person på en liten ort att uttrycka sin könsidentitet. Och som du kan se älskar jag mina kläder, och har alltid velat ha på mig dem. Så, jag trodde att komma hit faktiskt skulle ge mig möjlighet att faktiskt uttrycka [mig]. [...] jag bor [på ett boende för asylsökande] med familjer, nyanlända, med barn. Så jag förstår baserat på deras kultur och deras land, som jag har levt i, att det kanske är triggande för dem. Sedan skickade [handläggaren] ett papper som sa att "baserat på våra kriterier finns det inget direkt hot mot ditt liv, så vi tycker inte att det finns anledning att placera dig någon annanstans". Och det var så hon hanterade situationen i ett nötskal. [...] jag uttryckte att jag kände mig otrygg, hon sa: "Du kritiserar mitt jobb."¹⁵

Queer, 25 år

Personen ger under intervjun flera exempel på handläggarens avsaknad av förståelse för att asylsökande generellt och hbtqi-personer specifikt har trauman som gör att det är särskilt viktigt att få information om vad som ska hända och varför. Exempelvis berättar en asylsökande att beslut om var personen skulle bo förändrades utan tydlig kommunikation, och att detta fick konsekvenser för personens trygghet. Därutöver kan hbtqi-personer ha behov av boenden som inte är tillsammans med heterocispersoner som söker asyl av helt andra skäl, eftersom hbtqi-personer ofta flyr på grund av risken att utsättas för våld och övergrepp från både stat och omgivning. Att behöva bo tillsammans med heterocispersoner från länder där det är olagligt att vara hbtq-person, och

¹⁵ Intervjun är översatt från engelska.

där det är vanligt att hbtq-personer utsätts för grovt våld, kan därför skapa otrygghet och utsatthet (se exempelvis Knutagård, 2021). Som kontrast till denna erfarenhet berättar en annan intervjuperson om att bo tillsammans med hbtqi-personer. Personen upplever det som en trygghet att bo med enbart hbtqi-personer, efter att ha befunnit sig i ett land där personen levt under hot från både stat och det omgivande samhället. Vidare beskriver personen att denna erfarenhet gjort det möjligt att våga uttrycka sig som hbtqi-person inom kretsen av andra hbtqi-personer, något som varit väldigt svårt att göra i andra sammanhang.

En person som skickat in en anonym berättelse beskriver att Migrationsverket avslagit ansökan om asyl eftersom personen enligt Migrationsverket inte är hbtq-person:

Jag är en person som har flyttat från ett arabiskt land som hatar hbtq-personer på grund av religion, kultur och regler. Europa öppnade mina ögon för frihet och bättre liv som hbtq-person, men min dröm om frihet blev snart ändrad när jag ansökte om asyl. Hela asylprocessen var lång och [det blev stora missförstånd i] bedömningar av Migrationsverket. Min frihet försvinner när jag fick avslag på min ansökan. Bedömningen av beslutsfattaren gör mig extremt deprimerad, ger ångest och det återkommer traumatiska händelser som [jag har varit med om i det arabiska landet]. Jag som hbtq-person är enligt beslutsfattaren inte hbtq-person. Jag förstår inte hur och varifrån beslutsfattarens bedömning kommer. Det är en totalt subjektiv bedömning utan grund.¹⁶

Hbtq-person

En ickebinär person som lämnat sitt hemland eftersom det var en stor risk att utsättas som hbtqi-person där kom först till Sverige som student. Genom att befinna sig i Sverige blev det möjligt att vara öppen som ickebinär. Efter att ha upplevt hur det är att kunna uttrycka sig själv blev tanken på att åka tillbaka till hens tidigare hemland och inte kunna leva i enlighet med sin könsidentitet utan stor risk för den egna säkerheten otänkbart. Hen ansökte därför om asyl för att få fortsatt uppehållstillstånd, vilket Migrationsverket avslag med motiveringen att personen saknade ett skyddsbehov eftersom det inte längre är olagligt att vara hbtq-person i hemlandet. I samtal ska handläggaren också ha motiverat beslutet med att personen är välutbildad och därför inte kommer att utsättas. Intervjupersonen beskriver det som svårt att förstå motiveringen, eftersom hen visat att det inte stämmer. Personen förklarar exempelvis att hen utstått hat från familjen och omgivningen i hemlandet även innan personen var öppen som ickebinär, på grund av att familjen misstänkte att hen var hbtq-person. Personen beskriver även att det finns risk för att utsättas för omvändelseförsök av värden i hemlandet, och andra övergrepp som hbtq-person.

¹⁶ Intervjun är översatt från engelska.

Sammanfattning av rapporten

Det ungdomspolitiska målet tydliggör att alla unga ska åtnjuta de mänskliga rättigheterna och ha tillgång till trygghet och ett liv fritt från diskriminering (Skr. 2020/21:105). Resultaten i detta kapitel visar på en fortsatt högre utsatthet och otrygghet bland unga hbtq-personer jämfört med unga heterocispersoner. Unga hbtq-personer känner sig i lägre utsträckning än heterocispersoner trygga i offentliga miljöer och är i högre utsträckning utsatta för vissa brott, såsom hot, misshandel och sexuella övergrepp samt för mobbning och utfrysning. Intervjuer med unga hbtqi-personer visar även på att flera av dem har erfarenhet av kränkningar gentemot hbtqi-personer, dem själva och andra, och att de påverkas negativt av att hbtqi-personer generellt är mer utsatta än andra unga. Även andra diskrimineringsgrunder och socioekonomiska faktorer påverkar risken för att utsättas. Det finns inte någon enhetlig uppfattning bland unga om att attityderna gentemot hbtqi-personer förbättrats de senaste åren. Särskilt unga transpersoner uttrycker att attityderna gentemot transpersoner blivit mer negativa.

Sammanfattning av resultat från enkäter rörande unga hbtqi-personers trygghet och utsatthet

Resultaten från MUCF:s nationella ungdomsenkät visar att unga hbtq-personer, i jämförelse med unga heterocispersoner, känner sig mindre trygga på samtliga platser som undersökts i enkäten. Den plats där flest unga hbtq-personer alltid känner sig trygga är med sin familj. Dock är det ungefär en femtedel bland unga hbtq-personer som inte alltid känner sig trygga i sin egen familj. Motsvarande andel bland unga heterocispersoner är ungefär en av tio. Den relativa skillnaden i upplevd trygghet mellan unga hbtq-personer och unga heterocispersoner ser ut att vara större i offentliga miljöer (som till exempel i kollektivtrafik eller på stan). Ciskillar är den grupp som över lag känner sig tryggast. Skillnaden är större i offentliga miljöer. Det gäller både heterociskillar jämfört med heterocis-tjejer, och hbtq-ciskillar jämfört med personer med andra könsidentiteter inom hbtq-gruppen.

Jämfört med unga heterocispersoner är det vanligare att unga hbtq-personer de senaste sex månaderna har utsatts för mobbning, hot och misshandel. Inom hbtq-gruppen är ciskillar mer utsatta jämfört med cistjejer för både misshandel och hot.

Inom hbtq-gruppen finns inga statistiskt säkerställda skillnader utifrån sexuell läggning. Däremot framgår det av resultaten att vissa grupper utsätts mer än andra. Det handlar om:

- Unga hbtq-personer med funktionsnedsättning som i högre utsträckning än unga hbtq-personer utan funktionsnedsättning utsätts för mobbning, hot och misshandel.
- Unga hbtq-personer som bor i en landsbygdskommun som i högre utsträckning än unga hbtq-personer som ej bor i en landsbygdskommun utsätts för mobbning och misshandel.
- Yngre unga hbtq-personer (16–20 år) som i högre utsträckning än äldre unga hbtq-personer (21–25 år) utsätts för mobbning.

- Unga hbtq-personer med utländsk bakgrund och unga hbtq-personer vars föräldrar saknar eftergymnasial utbildning. Dessa grupper uppger oftare att de utsatts för hot jämfört med unga hbtq-personer med svensk bakgrund respektive unga hbtq-personer vars föräldrar har eftergymnasial utbildning.

I EU LGBTI Survey II svarar en majoritet av unga hbtqi-personer att de utsatts för kränkningar eller hot de senaste fem åren. Det är vanligast att unga hbtqi-personer utsätts för kränkande eller hotfulla kommentarer av någon de befinner sig på samma plats som, och med gester och blickar. Unga ickebinära och unga intersexpersoner blir hotade i större utsträckning, särskilt jämfört med ciskillar som blir hotade i lägst utsträckning. Det är vanligast att utsättas på offentlig plats och att utsättas av män.

Hälften av de unga hbtqi-personerna har blivit utsatta för fysiskt eller sexuellt våld minst en gång de senaste fem åren. Förövarna var nästan uteslutande män och våldet skedde framför allt utomhus. Bisexuella kände oftare än andra förövaren och cistjejer blev i högre utsträckning än andra utsatta på kafé, restaurang, pub eller nattklubb.

I undersökningen framkommer också att unga hbtqi-personer som utsätts för diskriminering, kränkningar, hot och våld sällan anmäler det som hänt. Det beror bland annat på att man inte tror att det kommer leda till något, inte tror att polisen kan eller skulle göra något åt det, inte uppfattat händelsen som tillräckligt allvarlig eller inte tänkt på att det är möjligt att anmäla och att den utsatta inte litar på polisen.

Unga hbtqi-personer har olika upplevelser av hur fördomar och intolerans förändrats under de senaste fem åren. 20 procent har angett att fördomar och intolerans varit densamma medan 40 procent upplever att den ökat och 40 procent upplever att den minskat. Ickebinära upplever i störst utsträckning att fördomar och intolerans ökat medan ciskillar i störst utsträckning upplever att de minskat.

Sammanfattning av intervjuer och berättelser rörande unga hbtqi-personers trygghet och utsatthet

Unga hbtqi-personers trygghet och utsatthet är nära sammanlänkade med samhällets attityder, vilket blir tydligt i de ungas berättelser. De flesta unga hbtqi-personer har inte själva erfarenhet av fysiskt våld i offentlig miljö. Flera har däremot erfarenhet av verbala kränkningar, blickar som uppfattas negativt och hot. Flera känner någon hbtqi-person som utsatts för fysiskt våld. Några intervjupersoner beskriver även utsatthet för sexuella trakasserier eller övergrepp som kan kopplas till att de är hbtqi-personer. Även sociala medier beskrivs som en plats där det sker direkta kränkningar och hot och sprids hat gentemot hbtqi-personer. Det är också tydligt att flera unga, oavsett om de själva utsatts eller inte, påverkas av vetskapen om att det finns personer som har negativa attityder gentemot hbtqi-personer, och att dessa kan kränka, hota eller begå våldshandlingar mot hbtqi-personer. Unga beskriver att både risken och oron för att utsättas påverkas av om man passerar som heterocisperson inför sin omgivning. Detta leder bland annat till att unga i vissa sammanhang anpassar sitt beteende för att passera som heterocispersoner och att unga som inte passerar exempelvis kan undvika vissa platser för att inte utsättas. Flera unga hbtqi-perso-

ner med utländsk bakgrund beskriver också att de upplever en särskild utsatthet, där de både riskerar att utsättas för rasism överallt i samhället och beskriver en större utsatthet för hbtqi-fobi i socioekonomiskt utsatta områden.

Unga har delvis olika uppfattningar om hur attityderna till hbtqi-personer utvecklats över tid. Vissa framhåller att attityderna till hbtqi-personer generellt har förbättrats medan andra, i synnerhet transpersoner, beskriver att attityderna till transpersoner försämrats över tid. Den negativa utvecklingen kopplar de till den offentliga, mediala och politiska debatten om transpersoners rättigheter.

I intervjuerna framkommer att en del unga, framför allt transpersoner, har låg tilltro till samhället. Den låga tilltron gäller myndigheter, politiker och nyhetsmedier. De unga beskriver att de upplever både att makthavare och myndigheter inte agerar för att säkerställa transpersoners rättigheter och att de direkt motarbetar dem. Även bland hbtqi-personer som sökt asyl på grund av sin sexuella läggning, sin könsidentitet eller sitt könsuttryck framkommer en lägre tillit till myndigheter och omgivningen, vilket är nära kopplat till erfarenheter av förtryck och utsatthet från samhälle, familj och myndigheter i deras tidigare hemland eller under migrationen.

De flesta intervjupersoner har inte haft kontakt med myndigheter på ett sådant sätt att deras hbtqi-identitet kommit upp. De som haft det har blandade eller i huvudsak negativa erfarenheter. Det är i synnerhet asylsökande unga hbtqi-personer som berättar om negativa erfarenheter. De som sökt asyl på grund av förföljelse som hbtq-person i hemlandet beskriver asylprocessen som påfrestande och otrygg, och berättar att besluten inte är begripliga för dem. Andra unga hbtqi-personer berättar även om tvekan inför att kontakta polis vid misstänkt hatbrott eftersom de inte ser det som tillräckligt allvarligt eller tror, eller har tidigare erfarenhet av att, ärendet läggs ner.

Referenser

- Arbetsmarknadsdepartementet, (2014). *En strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck*. <https://regeringen.se/informationsmaterial/2014/01/en-strategi-for-lika-rattigheter-och-mojligheter-oavsett-sexuell-laggning-konsidentitet-eller-konsuttryck/>
- Arbetsmarknadsdepartementet, (2021). *Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter*. <https://regeringen.se/informationsmaterial/2021/01/handlingsplan-for-hbtqi-personers-lika-rattigheter-och-mojligheter/>
- Brå, (2021). *Polisanmälda hatbrott 2020. En sammanställning av de ärenden som hatbrottsmarkerats av polisen*. Stockholm. Brottsförebyggande rådet.
- Darj, F., Jonsson, J., & Summanen, E. (2015). *Sex mot X. Sex mot ersättning bland unga hbtqi-personer*. Stockholm. RFSL ungdom.
- DO (2022c). Statistik 2015-2021. Statistik över anmälningar som inkom till Diskrimineringsombudsmannen 2015–2021. Rapport 2022:2. Solna. Diskrimineringsombudsmannen.
- Europeiska kommissionen (2020). *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. Luxembourg. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2838/085419>
- Folkhälsomyndigheten (2014). *Utvecklingen av hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland homo- och bisexuella personer. Resultat från nationella folkhälsoenkäten Hälsa på lika villkor*. Solna. Folkhälsomyndigheten.
- Folkhälsomyndigheten (2015). *Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner. En rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige*. Solna. Folkhälsomyndigheten.
- Folkhälsomyndigheten (2020a). *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter bland homo- och bisexuella samt transpersoner. Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017*. Solna. Folkhälsomyndigheten
- Gröndahl, A. (2020). Avslagsmotiveringar i hbtqi-asylärenden. En rättsutredning av Migrationsverkets, migrationsdomstolarnas och Migrationsöverdomstolens prövning av sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck. Stockholm. RFSL.
- Gröndahl, A. (2021). Sveket mot hbtqi-flyktingarna: När alla svar kan vara fel. I T. Elsrud, S. Gruber, & A. Lundberg (Red.), *Rättsäkerheten och solidariteten – vad hände? En antologi om mottagande av människor på flykt*. Linköping. Linköpings universitet.
- Holmberg, C., & Stjernqvist, U. (2008). *Väldsamt lika och olika. En skrift om våld i samkönade parrelationer*. Stockholm. RFSL.

Jämställdhetsmyndigheten (2021c). *Prostitution och människohandel. Slutredovisning av uppdrag att stärka arbetet mot att barn och unga respektive vuxna utnyttjas i prostitution och människohandel, samt kartlägga omfattningen av prostitution och människohandel*. Rapport 2021:23. Göteborg. Jämställdhetsmyndigheten. <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/prostitution-och-manniskohandel-2021-23/>

Lenmark, E., Löwdin, A., & Ort, A. (2021). *Undersökning av den svenska allmänhetens kunskap om och attityder till trans*. Stockholm. FPES, Föreningen för transpersoner.

Martinsson, J., & Andersson, U. (Red.). (2018). *Svenska trender 1986-2017*. SOM-institutet. Göteborgs universitet. https://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1693/1693084_1.-svenska-trender-1986-2017.pdf

Migrationsverket (RS/015/2021). *Rättsligt ställningstagande. Utredning och prövning av den framåtsyftande risken för personer som åberopar skyddsskäl på grund av sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller könsuttryck - RS/015/2021 (version 2.0)*. <https://lifos.migrationsverket.se/>

MUCF (2019a). *Olika verkligheter. Unga hbtq-personer om sina levnadsvillkor*. Växjö. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

MUCF (2019b). *Unga med attityd, del 1. Samhällsfrågor och demokrati*. Växjö. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

MUCF (2021c). *Hot och hat bland ideella föreningar*. Växjö. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

MUCF (2022b). *Kartläggning av hot och hat mot det civila samhället*. Växjö. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Nationellt centrum för kvinnofrid (2018). *Väld mot hbtq-personer - en forsknings- och kunskapsöversikt. Redovisning av regeringsuppdrag i Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Uppsala universitet*. Uppsala. Uppsala universitet.

Nilsson, H. (2020). *Vi sluter oss inåt. En kartläggning av hat och hot mot Sveriges ungdomsrörelse*. Stockholm. LSU - Sveriges ungdomsorganisationer.

Nygren, K., Öhman, S., & Olofsson, A. (2016). Everyday places, heterosexist spaces and risk in contemporary Sweden. *Culture, Health & Sexuality*, 18(1), 45-57. <https://dx.doi.org/10.1080/13691058.2015.1063814>

Ovesen, N. (2021). *Intimate Partner Violence and Help-Seeking in Lesbian and Queer Relationships: Challenging Recognition*. Uppsala. Acta Universitatis Upsaliensis.

Persson, A., Freiman, I., & Finta, V. (2018). *Respektera hur jag vill ta mig igenom allt! - unga hbtq-personers behov av stöd kring sex mot ersättning*. Stockholm. RFSL ungdom.

Regeringsbeslut A2020/01666/MRB. *Uppdrag till Myndigheten för ungdoms- och civilsambällesfrågor att kartlägga och sammanställa kunskap om unga hbtq-personers levnadsvillkor*. <https://regeringen.se/>

RFSL (2017). *Förtroende att stärka*. Stockholm. RFSL.

RFSL Stödmottagning, (2018). *Kunskap och erfarenheter av arbete med våldsutsatta hbtq-personer*. Stockholm. RFSL.

SFS 1962:700 Brottsbalk (1962:700).

Turner, R., & Hammersjö, A. (2021). *Hbtq-personers erfarenheter av stöd efter att ha utsatts för våld i en nära relation*. Göteborgsregionen & FoU i Väst.

Rapporten *"Jag är inte ensam, det finns andra som jag."* Unga hbtqi-personers levnadsvillkor belyser ungas levnadsvillkor utifrån de tematiska områdena; hälsa, utbildning, arbete ekonomi och bostad, fritid och samhällsengagemang, trygghet och utsatthet samt utsatthet för omvändelseförsök. Den finns att läsa och ladda ner på mucf.se eller genom att skanna koden:

HÄR VÄXER KUNSKAP FRAM

På Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är ungas villkor och civilsamhällets förutsättningar i fokus. Här växer kunskap fram som beslutsfattare använder när de prioriterar insatser för unga och för civilsamhället. Vi sprider kunskapen i mötet med människor, på såväl nationell som europeisk nivå. Vi fördelar också statsbidrag som ger små och stora organisationer möjlighet att genomföra sin verksamhet. Det ger också unga möjlighet att arbeta som volontär, studera eller praktisera i ett annat europeiskt land.

